

ଅନ୍ଧାର ମୂଳକ

ଡଃ ସ୍ୱାମୀନ ଦେବ ଓ ସହଯୋଗୀ

ପ୍ରେମସୁନ୍ଦର ପ୍ରକାଶନ

ସିରିମୁର ରୋଡ଼, କଟକ - ୧

ପରମ ସମ୍ମାନ ଲାଭ କରି ଉପାଧି ପ୍ରାପ୍ତ ହେବା ପରେ ସେ ପଦ ପରିଚାଳନା ଅନୁଷ୍ଠାନ ସେ
ପ୍ରତିଷ୍ଠାପକ ମଧ୍ୟ ପଦ ପ୍ରାପ୍ତ । ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସେ ନିର୍ବାଚନ ସମ୍ମାନ, ସେ ବି ସମ୍ମାନ । 'ବିନୋଦୀ'

ସମାଜ, ୨୭/୧୨/୫୪

ଆମଦେଶ ଏକ ଗରିବ
ଦେଶ । ଦରିଦ୍ରତା ଦୁର ନକଲେ
ଆମ ଅସୁବିଧା କରାଯିବା
ନାହିଁ । ଆମର ଆମର ସମସ୍ତ
ଦାୟିତ୍ୱ ମୁଣ୍ଡାଇବାକୁ ହେବ ।
କେହି ଏକାକୀ ଏ ଦାୟିତ୍ୱ ଭୁଲି
ଯାଉନା ଅସମ୍ଭବ । ଆମର ନିଜ
ଦେଶର ଶକ୍ତି ବଢ଼ାଇବାକୁ
ହେବ ଏବଂ ନିଜର ଶକ୍ତି
ଉପରେ ବିଶ୍ୱାସ କରିବାକୁ ହେବ ।

୧୯୫୪ କଟକ

ବିବାହର ଲକ୍ଷ୍ମୀ

ପ୍ରଥମ ସମ୍ମାନ
ମୂଲ୍ୟ ୧୦୦/୦୦

ପ୍ରକାଶକ—

ପ୍ରେମସୁନ୍ଦର ମୂର୍ତ୍ତି ପାଠାଗାର
ନରସିଂହପୁର, କଟକ । ୧୯୫୫

ଅନ୍ଧାର ମୁକ୍ତକ

ଆମର ଏଇ ଓଡ଼ିଶା ପୃଥିବୀରେ ଗଲା ସାତ ବର୍ଷ ତଳେ ଗାଁ ଗାଁରେ ଅଳ୍ପ ଅଧିକେ ‘ମହାତ୍ମା ଗାନ୍ଧୀଜୀ ଜୟ’, ‘ଇନ୍ କଲବ୍ ଜିନ୍ଦାବାଦ୍’, ଭାରତ ମାତାଜୀ ଜୟ, ଏପରି କେତେ ଧ୍ବନି ଶୁଣୁଥିଲା । ବୁଡୁଁ ବୁଡୁଁ ସେ ଧ୍ବନିର ତେଜ ଲିଭିଗଲା । ସେଇ ଧ୍ବନି ଶୁଣୁଥିବା ବେଳେ ମଣିଷଟା ଟିକିଏ ନିଜକୁ ମଣିଷ ପରି ମନେ କରୁଥିଲା ।

ସେତେବେଳେ ଆଶା ହୋଇଥିଲା ଏଇ ମଣିଷର ଖାଇବା, ପିନ୍ଧିବା, ରହିବା, ବୁଲିବା—ଏଥିରେ କିଛି କିଛି ଉନ୍ନତି ହେବ । ମଣିଷ ଆଶା ତ— ସେ କେତେ କଣ ଭାବୁଥିଲା । ବାଲୁ ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ ଖଜଣା ଉଠିଯିବ— ବନା ମାହାସୁଲରେ ଜଙ୍ଗଲରୁ କାଠ ବାଉଁଶ ଆଣି ହେବ, ସରକାର ଘର ଘରପୋଡ଼ି ରୋକି ଦେବ, ଏ ରାଜ୍ୟର ଯାବତ ଅନିଷ୍ଟର ମୂଳ-ମଦ, ଅଫିମ ଗୋଲି, ତାତି ଆଦି ନିଶା ଏକଦମ୍ ଉଠେଇ ଦିଆଯିବ, ମାଲିମୋକଦ୍ଦମା କଥା ପଦକେ ଭୁଟିଯିବ, ଗାଁ ଗାଁ ପକ୍କା ସଡ଼କ ହୋଇ ଯିବ, ଏପରିକି ମଜୁରିଆଙ୍କୁ ନିଜ ମଜୁରି ମିଳିବାକୁ ଛେଟ ବଡ଼ କଲ କାରଖାନା ମଧ୍ୟ ବସିଯିବ ।

କେହୁ କେହୁ ଭରୁଥିଲେ ଘାଁ ଲୋକ ଯେତେବେଳେ ଯାଏ ସୁଖରେ
 ଖାଇ ପିନ୍ଧି ଅନ୍ଧାରରେ ଜୀବନ କଟାଇ ନାହାନ୍ତି—ସେତେବେଳେ ଯାଏ ଲୁଟି,
 ବଡ଼ଲୁଟି ସବୁ ଶ୍ରେଷ୍ଠ ଛଡ଼ି ଦେଇ ନୁହେଁ ଆ ଘରେ ବସି ଦରିଦ୍ରଙ୍କ ଗୃହାର
 ଶୁଣିବେ । ଅମ ମନ୍ଦୀ, ଅମଳ, ହାତମମାନେ ସବୁ ଅଡ଼ମ୍ବର ଛଡ଼ିଦେଇ
 ମହାସ୍ତ୍ରା ଗାନ୍ଧୀ ବଳିଯିବେ ।

ଅମ ଚଷା ଭାଇ ସପନ ଦେଖୁଥିଲା—

‘ଗହର ବଳରେ ତ କାବତା ହଳି ହଳି

ମୁକ୍ତ ଲଙ୍ଗଳକୁ ଯେ ରୂପାର କୁଆଳି

ବଳଦ ହଳି ମନ ଯେ ପବନ

ହଳିଆ ବନ ମାଲୀ ଯେ ।

ସେ ଭାବି ନେଇଥିଲା ତାର ବଳ ଧୋଇ ମରୁଡ଼ି ନାହିଁ
 ହୋଇଯିବ । ସରକାର ତା ପାଇଁ ସବୁ କରିଦେବ । ତାର ସ୍ତମ୍ଭ ଆପେ
 ଆପେ ସଫଳ ହୋଇଯିବ ।

କିନ୍ତୁ ସେ ଭାବି ନ ଥିଲା—

ସପନକଥାକୁ ସତ ମଣିଅଛୁ ବାଆକୁ ବାନ୍ଧିଛୁ ପାଖୀ

ସରଗ ତରୁ ଆଶା କରିଅଛୁ ସେ କି ପଡ଼ିବ ଖସି ?

ବୁଝୁଁ ବୁଝୁଁ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ହୋଇ ଏ ମଧ୍ୟରେ ସାତବର୍ଷ ବୁଲିଗଲା ।

ସେ ଦେଖିଲା କିଛି କପଟ ଗୁମ୍ଫାବାନୁ ତ ଇଂରେଜ ନାହିଁ; ତେବେ ତାର
 ସପନ ସଫଳ ନ ହେଉଛି କାହିଁକି ? ତେବେ କଣ ତା ରଇତିଆଣୀ, ତା
 ମୁଲିଆଣୀ-ଧୋବ ଲୁଗା ଖଣ୍ଡେ, ଧୋବ ଲୁଗୁଡ଼ା ଖଣ୍ଡେ ପିନ୍ଧି, ଛତା ଟେକି
 ପକ୍କାସଡ଼କରେ ବୁଲି ବୁଲିକା ଗାଁ। ଭିତରୁ ବାହାର ସହରର ଭଲ
 ମନ୍ଦରେ ହସି ହସି କୋଉ ବାବୁଆଣୀଙ୍କ ଦେରେ ଯୋଗଦେଇ ପାରିବେ
 ନାହିଁ ?

ଗରଲେ କଲୁ ଅଧିକାଞ୍ଚ

ସ୍ଵାକ୍ଷର ଛଡ଼ିବି କିପରି ?

ସେ ପାଞ୍ଚ ବର୍ଷ ଗଲା ପରେ ବୁଝିନେଲା ତାର ନିଜ ଭଲ
 ବସ୍ତୁତର ତାର ଭଗାଉ ହେଲେ । ଶିମତା ମଦରେ ତା କଥା

ଭୁଲିଗଲେ । ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା ପୁଅୀ ବୋଲି ସେ ଶାଲ ଶୁଣି ଥିଲା । କିନ୍ତୁ କେବେ କେହି ତାକୁ କୌଣସି ଘୋଷଣା ପତି ଶୁଣେଇ ନ ଥିଲେ । ସେ ଦେଖିଲେ ଯୋର ଇଂରେଜି ହରପ ଧରି ଆଗରୁ ରଜା ରାଜାହାଏ, ହାକିମ ଅମଲ୍‌ଏ, ଓକିଲ ମୁକ୍ତାରେ ତାକୁ ଡରାଇ ରଖିଥିଲେ, ସେଇ ଇଂରେଜି ହରପ ଭୂତ ଭଳି ତାକୁ ମାଡ଼ିବ ସିନ୍ଧୁ । ଆଉ କେତେ କାଳ ଯେ ସେ ଏଇ ଭୂତ ତଳେ ଦୁଃଖ ଭୋଗିବ କିଏ କହିପାରେ ?

ଜାତି ସ୍ବଭାବେ ଅବହେଳ

ସରବେ ଅସୁର ଦଇତ

ତାକୁ ବି ଜନବର୍ଷ ରାଜନୀତି ଟିକିଏ ଟିକିଏ ଡରୁଥିଲା । ଭରତର କେନ୍ଦ୍ର ଶକ୍ତି ମୁଠାଟାଣ ହୋଇଗଲା । ପ୍ରଦେଶମାନେ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ବଳ ପାଇଗଲେ । ଆଉ ତର ବା ରହିବ କାହିଁକି ?

ଯେବେ ପାଇଥାଏ ଘରତା ବୁକୁ

ସକ ହୋଇଥାଏ ବାପ ଘରକୁ ।

ପୋକ ଜୋକ ମଣା ମାଛ ପରି ରଇତ ଗାଁ ଗହଳରେ ପଡ଼ିରହି ଭରୁଛି—ପୁଅୀ ପରାଧୀନ ଥାଇ ବଣ ଥିଲା ଏବେ ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇ ବା ବଣ ହେଲା ?

ସେଇ ଆଇନ, ସେଇ ମିସଲ, ସେଇ ପିଅନ, ସେଇ ଚପରାସି । ସେଇ ଶଜଣା, ସେଇ ମରୁଡ଼ି, ସେଇ ଘରପୋଡ଼ି । ଭୟରେ ପ୍ରଜାର ଛତି ଥରୁଛି । ବେଳେ ବେଳେ—‘ଦୁର୍ଜନ କୁବଚନ ବାଣ—ମର୍ମ ବିଦାରେ ତତକ୍ଷଣ ।’ ସେ ମୂର୍ଖ ବୋଲି ତାକୁ କେହି କେହି ମଧ୍ୟ ପରିହାସ କରୁଛନ୍ତି ।

ସମସ୍ତେ କୁହାକୋହିଁ ହେଉଛନ୍ତି କିଏ ଏବେ ସ୍ବାଧୀନ ହେଲା ? ସହରମାନଙ୍କରେ କେତୋଟି ବାବୁ ଭୟା । ସ୍ବାଧୀନ ହୋଇଥିବେ । ନ ହେଲେ କଟକ ସହରରୁ ଶହକେ ପକ୍ଷିପ୍ରସ୍ତର ଲୋକଙ୍କର ଅବସ୍ଥା ଦେଖିଲେ କିଏ କହିବ ଯେ ଏ ପୁଣି ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇଛନ୍ତି ? ମନରେ କାହାର ହରଷ ନାହିଁ । ଘରେ ଦାନା କନା ନାହିଁ । ଦାଣ୍ଡ ପଡ଼ୁଛି ଅସକାର ଦେଖିଲେ ମଣିଷକୁ ବାତିବାଡ଼ି ହୋଇଯିବ । ମଣା ମାଛ ଅବା

ସମୁଦାୟ ପୁଅ ଲାଗି ସେଇଠି ଜନ୍ମ ହେଉଛନ୍ତି । ବାକି ମଫସଲରେ
ରକ୍ଷା ଗାଡି ନାହିଁ, ସେଠି ଶୂନ୍ୟ ରକ୍ଷା ଗାଡି ତେଲଙ୍ଗା ମଜୁରୀ
ଚଳାଉଛନ୍ତି । ଅବଶ୍ୟ କୋଠାବାଡି କରି କେତେଲୋକ ମଜା
କରୁଛନ୍ତି । ବଡ଼ ବଡ଼ ଅସମ୍ଭବ କଥା କହୁଛନ୍ତି । ଆଉ କେତୋଟି
ଶୁଆମଢିଆ ଘରେ ଦାନା ନାହିଁ, ଗାଣିକୁ କନା ନାହିଁ—ସେଇ ବାବୁ
ରାୟାଙ୍କର ରୁପ୍ରତର ହୋଇ, ଭୃତ୍ୟ ହୋଇ ବେଳେବେଳେ ଆମ
ଘରବଙ୍କୁ ଦେଖି ହୁଁ ହୁଁ ଫିଁ ଫିଁ ହେଉଛନ୍ତି ।

ପରର ପାଣ୍ଠୋଇ ବୁହନ୍ତି ଛତା

ଗଉଡ଼ ଡୁଲେ ହୋଇ ଲମ୍ବହତା ।

ସ୍ବାଧୀନତା ପାଇ ସତକୁ ସତ ଆଉ କେତେଜଣଙ୍କର ଏ ଯିଣି ସବୁ
ଭଲ ହୋଇଛି । ମିଛନାହିଁ ଆମର ବହୁତ ମନ ହୁଉଛି । ବୁଢ଼ା
ବୁଢ଼ାଏ କହୁଛନ୍ତି ଯାହା ଯାହା ଭଲ ସବୁ ତାଙ୍କର, ଯାହା ଯାହା ମନ୍ଦ
ସବୁ ଆମର ହେଲେ କଣ ଏ ପୁଅ ଋଣୀ ହୋଇ ପାରିବ ? ବେଳୁବେଳ
ଅସନ୍ତୋଷ ଅଶାନ୍ତି ତ ବଢ଼ିଯିବ ? ଏଠାରେ ସ୍ବାଧୀନତା ଅର୍ଥରେ ଧନ-
ଭର, ଯମତା ଲଭର ସୁଖ ବୋଲି ଜୁହାଯାଉଛି । ପ୍ରକୃତ ସ୍ବାଧୀନତା
କିନ୍ତୁ ସମ୍ମୁଖେ ଘୁରି ବୁଲୁଛି । ମୋଟାମୋଟି ଏ ଯିଣି ଯିଣି ସ୍ବାଧୀନତା
ରାଜ୍ୟ ବୈଶ୍ୟ ସ୍ବାଧୀନ ହାତରେ ପଡ଼ିଛି । ଯାର ଟଙ୍କା ଅଛି, ସେଇ ଯାହା
ସୁଖ୍ୟ ଦେଖାଇ ଆମକୁ ନାନା କପଟରେ ଭୁଲାଇ କାବୁକରି ରାଜ୍ୟର
ମାଲିକ ହୋଇ ମଜା କରୁଛି ।

ଏ ମଧ୍ୟରେ ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳଟାକୁ ମୋଗଲବନ୍ଦ ଅଞ୍ଚଳ ଧନୀ
ଲୋକେ ମାଲିକାନା ସୁଦ୍ଧରେ ମାର ନେଇଥିବା ପରି ଜଣାଯାଉଛି ।
ଗଡ଼ଜାତ ଅଞ୍ଚଳର ଯାକତ ସୁଖ ସୁବିଧା ଲୋପକରି ଦିଆଯାଇଛି ।
ଏପରି କି ସେଠା ରଇତଙ୍କର କୌଣସି ହାଉସ୍ ହାଉସ୍ ଲେଖିକର ଦେଲେ
ମଧ୍ୟ କେହି ହେଲେ କଣ୍ଠପାତ କରୁ ନାହାନ୍ତି ।

ଦୁଇ ତିନି ବର୍ଷ ତଳେ 'ଭେଟ' ବୋଲି ଗୋଟିଏ ସୂଆଙ୍ଗ ଅଭିନୟ
ହୋଇଯାଇଛି । ତାଳ ବାଡ଼ି ଦେଇ ଘରେ ଚଉକରେ ବସି ବାବୁ
ସାହେବମାନେ ଭେଟ ଦେବା ଦୃଶ୍ୟ ଦେଖା ଯାଇଛି । ପ୍ରଜାକୁ ଏ ଯାଏ

ମଧ୍ୟ କେହି ସମୟର ନାହିଁ—ଏ ଭେଟ ଘଟଣା କଣ ? କେବେ ଲୋକେ ଭାବନ୍ତି, ଏ ଭେଟରେ ତାଙ୍କର କିଛିନା କିଛି ଲାଭହେବ । ଗରିବ ବାପୁଡ଼ା ରଏତ, ତର ଦୁଃଖିନୀ ରଇଣଅଣି । ସେ କି ଜାଣେ ଛନ୍ଦ ମନ୍ଦ । ସେ ଯାହା କହୁଲା ସେ ସେଥିରେ ଭଲଗଲା । ଅବନ ଆମ୍ଭ ଟେ, ନ ପୁଅ ଲାଗି ଛତାଖଣ୍ଡେ ପାଇଲା ତ ସମ ଭେର ପେଡ଼ିଲୁଗା ପିନ୍ଧି ଭରିଜାକୁ ଦଣ୍ଡିଆ ନାଲି ଟହଟହ କୁସୁମୀ ଶାଢ଼ୀ ଖଣ୍ଡ ପିନ୍ଧେଇ ଭେଟକୁ ଚାଲି ଆସିଲା । ବାଟଯାକ ଦେଖିଲା କେଉଁଠି ତା ଶୁଭଦେବ ପୁରୋହିତ ଗୋମେଇ, କେଉଁଠି ତା ଇଷ୍ଟ ଦେବତାଙ୍କ ମାଳା, ପୁଜାସ୍ତ୍ର, ପଣ୍ଡା; କେଉଁଠି ତା ରଣଦାତା ମହାନେନେ ତାକୁ କଣ୍ଠମନ୍ତ୍ର ଦେଇ ଚାଲିଛନ୍ତି । ବନ୍ଧୁ ପୁଅଣିର ବଡ଼ ସାଜ ବାରିକ ପୁଅ ଜିହ୍ଵା ଯାଇ ନାଁ କରନ୍ତି । ସେ ମଧ୍ୟ ଟାଣ ଟାଣ କ'ଣଥା ସମୟରହି ଭେଇ ଆଜ୍ଞା ! ତରକି ଥିବେ ।

ପାପ ଗ୍ରହ ସବୁ ଘେରିଲା ପରି ଯାବତ ନୃସିଂହାର ମଧ୍ୟରେ ଥାଇ ପୂର୍ବରୁ ନୂଆ ଯାଇଥିବା ଦେବତାମାନେ ତାକୁ ସମୟାଇ ଚାଲିଛନ୍ତି—ହେ ! ତୋର କିଛି ହେଲେ ନିଜର ସ୍ଵାଧୀନ ମତ ନାହିଁ । ଆମର କଥା ମାନେ, ନ ହେଲେ ଅତଳ ସାଗରରେ ଭୁବିସିବୁଟି ?

କିନ୍ତୁ ଏଇ ଭେଟ ଯେ ତା' ଜୀବନ ମରଣ କଥା ନିଷ୍ପତ୍ତି କରୁଛି, ସେକି ଜାଣେ ? ସେ କେତେ ଉତ୍ସବ ଦେଖିଛି ଗୃହାସ, ଦୋଳ, ଚନ୍ଦନ, ରଥଯାତ କେତେ କଣ ଦେଖିଛି—ଏ ମଧ୍ୟ ଏକ ଯାତ । ସେ ସବୁ ଯାତରେ ତାର କି ପଇସା ଖର୍ଚ୍ଚପଡ଼େ । ଏ ଯାତରେ ଯେ ସେ କି ପଇସା ହେଲେ ପାଇଲା । କିଆଁ ନ ପିବ ?

ସମ ଭେଇ ଭରିଜା ଗୋବିନ୍ଦା ବୋଉ ବାଟଯାକ ପଚାରି ଚାଲିଛି—

‘ହଇ ହେ ଗୋବିନ୍ଦା ବୋପା ! ସେଇ ବାବୁଟା ଏମିତି ରଟମଟ କର ମତେ ଖାଲି କିଆଁ ବୁହୁଁ ରହୁଲା କିଏ ? ଯେମିତିକା ଖାଇବେକ । ଆଜ୍ଞା ଭେଟ ଯାତ ଦେଖେଇ ଆଣିଲା । କେହି କାହିଁ ନାହିଁ । ସାଧବ ଘର ସାତବୋହୁ ଅମୁହାଁ ଦେଉଳରେ ପଶିଲା ପରି ଆଜ୍ଞା ମତେ ବୁଝେଇଲା । ମଲାରେ ?

ଗୋବତ୍ସା ବୋପା ଭେଟ ଯାତର ମାଳା, କଣ୍ଠି, କାତଗିନା, ସାଇବାର ପଇସିକିଆ ଲୁଣ୍ଠେଇ, ଖଜାମୁଆଁ, ପାଟପୁଲି ବକାହୁବ ବୋଲି ଭାବୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ଦେଖିଲା କିଛିନାହିଁ । ଭାରିଜା ମନ ନବ ବୋଲି କହିଲା—‘ତମ ସୁନ୍ଦର ପଣ ପରା ହାକିମ ହୁଲୁମା ଲୋକ କଷଟ କରୁଥିଲେ । ସବୁ ପରା ଲେଖା ହୋଇ ରହୁଛି । ରାମ ଭେଇ ଭାରିଜା କମଳା ବଡ଼ ସୁନ୍ଦର । ହାତଥା ପରିଡ଼ା ଭାରିଜାଟା କାଳା, ବାହାଡ଼ା-ଦାନ୍ତ—ଏଇମିତି ଏଇମିତି ।

କମଳାର କୋପ ଦେଖାଯାଏ । ହି, ହି, ପର ଅଣ୍ଟିରା ଗୁଡ଼ାଳ ପାଖରେ ବେଉତ ଗୁଲିତ । ଗୁଲ ଗୁଲ କହି କମଳା ବରର ଗାଲ ଚିମୁଟି ଦିଏ ।

(ଏହି ଯେଉଁ ଗାଲ ଚିମୁଟା ଦୃଶ୍ୟଟି ଲୁହାଗଲା ଏହା ଓଡ଼ିଆଙ୍କ ଗାଁ ଗହଳରେ ହଜାରକରେ ଅଛି ଜଣେ ଦି ଜଣଙ୍କ ଘରେ)

ଭେଟ ପାଲ ସରିଲା, ଆଉ ଚହଳ ମହଳ ନାହିଁ । କିଏ ଜାଣିତ କଣ ହେଲା । ଖବର କାଗଜ ତ ଗାଁ ଲୋକେ ପଢ଼ନ୍ତି ନାହିଁ ବା ଖବର କାଗଜ ଏମିତି ଖଣ୍ଡିଏ ନାହିଁ ଯାହାକୁ ଗାଁ ଲୋକେ ବୁଝିବେ । ଖାଲି ସମ୍ବୁତରେ ସବୁ କଥା ଲେଖା ହେଉଛି । ଅତି ସଂସ୍କୃତରେ ସୁଅ ନାଁ ବାଣ୍ଟିଦେବ କହନ୍ତି—ଲୋକେ ବୋପଦେବଙ୍କୁ । ଗାଁ ଗହଳର ସୁଖ ଦୁଃଖ କିଏ ଜିମିତ ଲେଖନ୍ତି । ସେ ଲେଖା ସେଇ ଧୋବଲି ବାବୁମାନେ ପଢ଼ି ଗର୍ବଦ ହୁଅନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଭିତରେ ବାକ୍ୟ ମୁଷ ହୁଏ ।

ଏବେ ଗାଁ ଲୋକଙ୍କ ଲୁଗା ଗଣ ସାହୁତ୍ୟ ଲେଖା ହେଉଛି । ସେ ଗଣ-ସାହୁତ୍ୟକୁ ମଧ୍ୟ ବଡ଼ ବଡ଼ ଲୋକେ ଖାତିର ତଳକୁ ଆଣିଛନ୍ତି । ତାହା କେଉଁ ଗଣକ ଲୁଗା ଲେଖା ଯାଉଛି, କେଉଁ ‘ଗଣ’ ତାକୁ ପଢ଼ୁଛନ୍ତି, ସେଇ ବାବୁମାନେ ଜାଣନ୍ତି ।

ମଣିଷ ଜାତିରେ ଏବେ ଧନା ନିର୍ଦ୍ଧନ ଦି ଜାତି ସାଥୁକୁ ବାବୁ ଅବାବୁ ଦି ଜାତି ଗଢ଼ି ଉଠିଛନ୍ତି । ଧନାମାନେ ଆମ ଲୋକଙ୍କ ପରି ମଣିଷ । କିନ୍ତୁ ସେ ଜମି, ଟଙ୍କା, ସୁନାକୁ ଟୁଣେଇ ରକ୍ତ ଶୋଷିଲା ପରି

ଲୋକଙ୍କ ଠାରୁ ଶୋଷି ସ୍ୱରୂପ । କିନ୍ତୁ ଏଇ ବାବୁମାନେ ଅମ ମଣିଷଙ୍କ ପରି ନୁହନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଭଲକି ଭଲ ଭେସ ।

ଇଂରେଜି କଥା ମା ବୋଉକୁ କହନ୍ତି । ମଥା ସବୁବେଳେ ଗରମ । ଯୋଉମା'ଙ୍କ ଠୋଉ ଜନ୍ମ ହୋଇଥିଲେ, ବେଳେ ବେଳେ ଭାବୁଥିବେ ସେ ଭଲରେ କାହାକୁ ମାଆ ଡାକୁଛନ୍ତି । ବାବୁ ବୁଆ ଖାଇବେ, ସିଂଗାରେଟ ପିଇବେ, ବୁଲୁଡ଼ା ବୁଷ କରିବେ । ବାପ ଉତ୍ତସେନ, ମାଆ ପଦ୍ମାବତୀ । କିନ୍ତୁ ସୁଅ ନାଁ କଂସ ! ଦୁର୍ମିଳ ରାକ୍ଷସ ଭଳି ବଣ୍ଟବ୍ୟାଳୟର ଶିଶା ଅଜ ପଞ୍ଚସ୍ତର ପରିମାଣ ଲୋକଙ୍କୁ ପଚାଶି ପରିମାଣ ଲୋକଙ୍କର କୀର୍ତ୍ତବ୍ୟ କରି ରଖି ଦେଇଛି । ଗାଁରେ ଅମ ଲୋକେ କଥା ହୁଅନ୍ତି— ଦାସ ମହାଶୟ ସୁଅ ହରିଆ, ବାବୁ ହେଇଗଲା ଯେ ସେ ଆଉ ଆଜି-ବାକରେ ଅମକୁ ଟିକିଏ ବୁଝି ଦେଇ ଯାଇନାହିଁ । ଅମକୁ ବେଶୀ ବିପଦରେ ପକୋଇଛି । ଅମଠୁ ବେଶୀ ଲୁପ୍ତମିଛ ନେଉଛି । ଓହ୍ଲୋ !

କେହି କେହି କହନ୍ତି ହୁଇ ହୁଇ ଅମର ସୁଅ ନାହିଁ ତ । ବେଶଟିଏ ହେଲେ ତ ସାଇବ ପରି ଦେଖା ଯାଉଛି । ସାତ ସମୁଦ୍ର ତେର ନଈ ପାରିରେ ଥିବା ଇଂରେଜି ଠାରୁ ତ ଆମେ ହୁଏତା ସିନା ଆଣି ପାରି ନଥାଏ, ବେଶଟା ତ ଆଣିଥାଏ ।

ଜଣେ ହସି ହସି କହେ—‘ଆରେ ଭାଇ ! ଭେସ ବଦଲାନେ କ୍ୟା ହୁଆ ତେରା, ବଲ୍‌କା ବଦଲ ବୁଇ ହୋ ।

ତେଲଙ୍ଗି, ବଙ୍ଗାଳ, ପଞ୍ଜାବୀ, ଗୁଜରାଟୀ, ବହାସ ସବୁ ଭଦ ପାହୁଆ ହାକିମ । କାହାର କୃଷି ବିଭାଗ, କାହାର ରାସ୍ତା ବିଭାଗ, କାହାର ପୋଲିସ ବିଭାଗ, କାହାର ଜଙ୍ଗଲ ବିଭାଗ, କାହାର ଶିକ୍ଷା ବିଭାଗ, କାହାର ଚିକିତ୍ସା ବିଭାଗ, କାହାର ମଦ ଗଞ୍ଜେଇ ଅଫିସ ବିଭାଗ । ବିଭାଗ ତ ବିଭାଗ କେତେ ବିଭାଗ । କୋଉଠି ସେ ବାବୁମାନେ ରହନ୍ତି, କିପରି ଦୁଃଖ ସୁଖ ରଏତର ଶୁଣନ୍ତି, ତାଙ୍କର ରୂପ କିମିତି, ଭେଦ କିମିତି ଏଇ ସାତବର୍ଷରେ ଜାଣି ପାରିଲା ନାହିଁ କୃଷକ । ଘର ପୋଡ଼ିଗଲା ବାଲି ଜଳିଗଲା, କେହି ପଦେ ବୋଧ ଦବାକୁ ନାହିଁ । କେତୋଟା ସନ୍ତର ମନ୍ତର କଲ ପରି ଭରସା ଦିଅନ୍ତି—ବନ୍ଧ ଖୋଲାହୁଏ, ତପାବ

ପାଇବ, ବୃଷି ଉଷ ମିଳିବ-କଥା ଭଲ ଦ୍ରବ୍ୟ । କଥା ଚିପିବ । କେତେ ଟଙ୍କା ପଇସା, କିଏ ପାଇଲା, କିଏ ନେଲା ତା' ବଚସା ରଏତ ଜାଣେ ନାହିଁ । ସବୁ କଥାରେ କହେ—ଠାକୁର ବୁଝିବେ । କିଏ ଖାଇଗଲା ତାଙ୍କ ପାଉଣା ପଇସା କରନ୍ତି, କିଏ ବୁଥାରେ ମାଡ଼ ଚଢ଼େଇଲା ବାଟରେ ଆସୁ ଆସୁ, ଏହାର ପ୍ରଜାକାର ପାଇଁ ତାଙ୍କର ଏବେ ମଧ୍ୟ କୌଣସି ସୁବଧା ନାହିଁ । ଗୁଳ୍ୟର ହୁଅଁ କହଁ ମଧ୍ୟ କହୁଲେଣି—ହଁ ପ୍ରକୃତରେ ସୁବଧା ନାହିଁ । ତେବେ ସେ ଶାସନ କରୁଛନ୍ତି କାହିଁ କି ? ଏଡ଼େ ବଡ଼ ପ୍ରଶ୍ନ ବା କିଏ ପଚାରିବ ? ତା ପଚାରିଲେ ବା କିଏ ଶୁଣିବ ? ରଏତ ଲାଗି କମି ସହଜ ହେଉଛି । ରକ୍ତ ସଂଚୟ ହେଉଛି, ଧାନ ସାଇତା ହୋଇ ରଖା ଯାଉଛି । ଏ ସବୁ କେବଳ କଥା ଦେବତାଏ ବର ଦେଲା ପରି କୁହାଯାଉଛି ମାତ୍ର । ଚଉଦଗରେ ମିଥ୍ୟା, ଛଳନା, ପାପ, ଅହମିଆ, ଗର୍ବ ଭରି ଯାଇଛି । ଆସ୍ତେ ଜଣା ଯାଉଛି ଯେପରି ବପର ମାଡ଼ି ଆସୁଛି । ଖବର କାଗଜରେ ଯେତେ ଯେତେ ମିଠା ସମ୍ବାଦମାନ କୁହା ଯାଉଛି, ତାହା ଗରବ ପ୍ରଜାଙ୍କ ଲାଗି ନୁହେଁ । ନିଖିଲ ଭରତ ଅମୃତ ସମ୍ମିଳନୀ ଅଖିଳଭାରତ ସମୁଦ୍ଧ ଇନ୍ଦ୍ରନିୟନ, ଅଖିଳୋତ୍କଳ କେଉଁ ସମିତି ଏ ସବୁ ନିଖିଲ, ଅଖିଲ, ବରଷ ନାମରେ ଅତ୍ୟାଧୁନି ଘୋଷଣା ମଧ୍ୟରେ, ଯାହାଉତ୍ସବ ମାତ୍ର ହେଉଅଛି । ଏଥିରେ ଦରିଦ୍ରର ଦୁଃଖ ଅଣୁମାତ୍ରରେ ବଦଳୁ ନାହିଁ ।

ଆଉ ସବୁ କଥା ଛାଡ଼ । ଏବେ ଆମେ ଏ ଦୁଃଖ ସମୁଦ୍ରରୁ କମିତି ଉଦ୍ଧାର ପାଇବା । ପୂର୍ବରୁ ଦଳେ ଆମକୁ ଶିଖେଇଛନ୍ତି ଯେ ଇଶ୍ଵର ଆମ ଦୁଃଖ ଦୂର କରିବେ । ମଣିଷ ଚେଷ୍ଟାରେ କିଛି ହେବ ନାହିଁ ।

‘ସମସ୍ତେ ହୋଇ ଏକ ମୁଖ—ତାଙ୍କିଲେ ନାଗୟୁଗ ରଖ !’ ତାଙ୍କିଣି ନାଗୟୁଗ ଶଙ୍ଖଚକ୍ର ଗଦାପଦ୍ମ ଧରି ହାଜିର ହୋଇଯିବେ । ତା ପରେ ଦୁଃଖ ହରଣ କରିବେ । ଏ ଇଶ୍ଵର କେବଳ ଭରତବାସୀଙ୍କ ଦୁଃଖ ଶୁଣନ୍ତି । ଭରତ ଲୋକେ ତାଙ୍କୁ ମାନନ୍ତି । ସେ ଦେଉଳରେ ଭୋଗ ଖାଇ ରହନ୍ତି । ତାଙ୍କ ବିଷୟରେ ବହୁତ ଗଲ୍ଲ, ବହୁ ଅନୁରବ ବୁଦ୍ଧିଅଡ଼େ

ପ୍ରବୃତ୍ତ ହେଉଛି ସେ ସେ ସପା ଦେଖା ଦିଅନ୍ତି । କୋର ଧନକନ୍ତ ମହାଜନ ପୁଅ ତାକୁ ଗୁହାରିଆ ପଡ଼ି ସପା ଦେଖିଛନ୍ତି । କୋର କାନ-ତରାଫି ପୁଅ ସେ ଉତ୍ସରଙ୍କ ସାଥରେ ଦି, ଚିନିଘଣ୍ଟା କଥାବୁଣା ହୋଇଛନ୍ତି । ତମେ ତ ସାଧନା କର ପାରୁନ, ତାକୁ ଦାସିଆ ବାରିବ, ରଘୁ ଅରକ୍ଷିତଙ୍କ ପରି ନଉଜଲେ କାହୁଁ ଦେଖିବ ବା ତୁମକୁ ସେ କାହୁଁ ଧନ ଦେବେ ?

ତମର ପୂର୍ବ ଜନ୍ମଫଳ ତୁମେ ଭୋଗୁଛ ବୋଲି ସେଦିନ ପଣ୍ଡିତେ ବାଟରେ ଯାଇ ଯାଇ ବଖାଣିଲେ । ହାତ ଦେଖି କୋଷ୍ଠୀ ସାଧୁ ଚର-ଉର୍ଗଣ ଅବଧାନେ କହଲେ ଗହର ଶୁଭଦୃଷ୍ଟି ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଆଉ ସବୁ ଭଲ ଅଛି । ପୁରୋହିତେ କହଲେ—ସଂକଳ୍ପରେ ହୋମ ଟିକିଏ କର, ଦେଖିବ କିପରି ଲାଭ ହେବ ।

ହାୟ ମଣିଷ ! ତୁମକୁ ଏତେ ମାୟାଜାଲରେ ଛନ୍ଦିଛନ୍ତି ସୁଖୀ ଲୋକେ ସେ ତୁମ ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟ ତୁମେ ଜାଣି ପାରୁନାହିଁ । ସାଧୁ, ସନ୍ଥ, ମହନ୍ତ, ପଣ୍ଡା, ପୁରୋହିତ, ଗୁଣିଆ, ଯୋଗି, ବୌଦ୍ଧ, ଅବଧୂତ, ନାହାକଙ୍କ ସାଙ୍ଗକୁ ଏବେ ବାହାରିଛନ୍ତି—ନେତା, ନେତ୍ରୀ, ମେମ୍ବର, କର୍ମୀ, ପ୍ରବୃତ୍ତ, କେତେ ଭଲକି ଭଲ । ସମସ୍ତେ ନିଜ ମତ ତୁମ ଉପରେ ଗୁଣିବାକୁ ବ୍ୟସ୍ତ । ତୁମର ଯନ୍ତ୍ରଣା, ତୁମର ଆଖିନାଦ, ତୁମ ଦାରୁଣ ନିଗ୍ରହ ତୁମକୁ ଜଣା ପଡ଼ୁନାହିଁ । ଏ ମନ ଭରୁଛି—ତୁମର ଦୁଃଖ କଣ ଏବଂ ତାର କାରଣ କଣ ଏ କଥା ଘରେ ଘରେ ଜଣାପଡ଼ିଲେ ଏକାଦିନେ ତୁମର ଦୁଃଖଦୂର ହେବ । ସେଇଦିନ ଭଲ ଭଲ ତାଙ୍କ ଶୁଭକ, ଏ ପୃଥ୍ବୀ ପାଟିବ—ଜଗନ୍ନାଥ ବାହାରି ଅମୃତ ବାଣ୍ଟିବେ ।

ସେ ଦିନ ଗୋଟିଏ ମୌଜାକୁ ଯାଇଥିଲି । ଏଇ ସେଇଁ ବଣ୍ଟନା ମୋଟାମୋଟି ଦେବ, ଅଳ୍ପ ଅଧିକେ ଓଡ଼ିଶାର ସବୁ ମଉଜା ଠିକ୍ ଏହାରିପରି ନିଶ୍ଚୟ । ଧରନ୍ତୁ ତାର ନାମ ହେଉ କଣ୍ଠାପଦର । କେତୋଟି କାଲ୍ଲନିକ ନାରେ ସେଠାର ଲୋକେ କେତୋଟି ଚିହ୍ନିତ ହୁଅନ୍ତୁ ।

ଘାଁଟି ବଲ ମଝିରେ । ବଲଗୁଡ଼ିକ ଗ୍ରାମ ଲୋକଙ୍କର ସମ୍ବଦାୟ ହୁଅନ୍ତୁ । ଏଥିରୁ କେଉଁ ଠାକୁରଙ୍କର ତରଫେ, ବ୍ରାହ୍ମଣଙ୍କର ବ୍ରହ୍ମୋତ୍ତର

ଜାଗିର ଚଉଠେ । ବାକି ଅଧାକ ରଇଛି ଜମି । ଏ ଜମିରୁ ବକର ହୋଇ-
ଥିବା ଅଧା ଜମିରେ ଚିନିକଣ ଧନା ମହାଜନ ପ୍ରଜା । ବାକି ଚଉଠେ
ଜମିରୁ କାହାର ମାଣେ, କାର ପାଞ୍ଚଗୁଣ୍ଠ, କାର ବା ଦଶଗୁଣ୍ଠ । ଗାଁ
ସରକାରୀର ଆଗେ ଯେ ଥିଲେ ତାଙ୍କର ଜମି ସର୍ବମୋଟ୍ଟ କୋଡ଼ଏ ମାଣ
ଥିଲା । କଲେକ୍ଟର ଏକେଣ୍ଟ ରହୁବାରୁ ଭୋଗର ଜମି ନିଲମ ହୋଇଗଲା ।
ଆଉ ତାଙ୍କର ପାଞ୍ଚମାଣ ଥିବ ନ ଥିବ । ଗାଁରୁ ହରିଜନମାନଙ୍କ କୁଡ଼ିଆ
ଅଛି । ଜମି ନାହିଁ । ହଳିଆ ସାହୁର ମଧ୍ୟ କୁଡ଼ିଆ ବେକଳ ସମ୍ବଳ ।

ଖାଲି ବୁଲଘର । ଦେଉଳହ ଘର ବସ୍ତିରେ ଆହୁଘର ଗଣତିରେ
ବଜିଣ ବଖଣ୍ଡ । ଗାଁରେ ନିଆଁ ଏଇ ସାତ ବର୍ଷରେ ଦି ଥର ଲାଗିଛି ।
ବଖଣ୍ଡ ଏ ଅଗ୍ନି ଦେବତା ଛାଡ଼ିଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ହେଙ୍ଗୁଳା ପଣା ନ
ଦେବାରୁ ଏମିତି ହେଲା ବୋଲି ଗାଁ ମାହାଜନ ସନେଇ ସାହୁ କହୁବାରୁ
ଲୋକେ ତା ସତ ମଣିଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ପଣା ବର୍ଷରେ ହୁଣ୍ଡା ହୁଣ୍ଡା ଢାଳି ଢାଳି
ତା ପାଖ ଝଙ୍କଳ ପୁର ମୌଜା ଏହି ସାତ ବର୍ଷରେ ବୁରୁଥର ପୋଡ଼ି
ଯାଇଛି । ବର୍ଷା ଓ ଶୀତ ଦିନରେ ଗାଁ ସବୁ ପୋଡ଼ି ଯାଇଛି । ସନେଇ
ସାହୁ ଏ ଗୋପୀ ଚଳକରେ ରାଧାକୃଷ୍ଣ ନାମର ବଙ୍ଗହରପ ଛପା ଆଉ
ପାଦପଦ୍ମ ଛପା ଛାଡ଼ି, ତେଣା ଉପରେ ଚଢ଼ାଇ ଧର୍ମସ୍ତ୍ରୀ ସାଜି କହୁଛି—
ଆହେ, ଦେଖଯେ ପଙ୍କଜ ପୁର ମାଇପି ବୁଢ଼ାକ ଅଲଗ୍ନି । ହୁଆଁ ଅହୁଆଁ
ବାରୁ ନାହାନ୍ତି । ପଣା ପାଣି ଦେଲେ କଣ ହେବ, ଶୋଚ ଥିଲେ
ହେବ ନାଁ ?

ସାହୁ ଏ କୃଷ୍ଣ ନାମାବଳୀ ପକାଇ ଭୋଦୁଅ, ଅସିଣରୁ ଢଳି
ବସିଛନ୍ତି—ଏ ମଡ଼ା ରଇତଙ୍କ ପରୁମାଂସ ଭିତରୁ ଯେଉଁ ପୋତରା
ରକ୍ତଟିକ ଝରୁଛି, ତେଲ ଲୁଣ ବଳି, କାତିଆ ଦେଇ, ଛଅଶା ସୁଦରେ
କରଜ ଦେଇ ସେ ଟିକ ଟାଣି ନେବେ କପର ?

ଗାଁ ମଝିରେ ଚଉଦ ଫୁଟ ଓସାରର ଗୁମ୍ଫା । ଠାଏ ଠାଏ ଦଶ
ଫୁଟକୁ ଆସି ଗଲଣି । ପିଣ୍ଡା ତଳକୁ ଲାଗି ରହିଛି । ପିଣ୍ଡାର ଓସାର ଦି ଫୁଟ,
ଫୁଟେ, କେଉଁଠି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ତିମା ତିମି ପଥର ଅସମତଳ, ରଙ୍ଗମାଟି
ଲିପା ପିଣ୍ଡା, କାଟିବାଡ଼, ବୁଢ଼ାଳ ପୋତ ଗନ୍ଧରେ ନାକ ଟାଟିଯିବ,

ଘରର ଏପରି ଅନ୍ଧକ ସେ କାହାର କାହାର ବାତି ମଧ୍ୟ ନାହିଁ । ଶୁଦ୍ଧ ବକାଳି ଝାଡ଼ା ମଡ଼େଇଲେ ଦୁର୍ଦ୍ଦଶା ସ୍ଥଳ । ଗାଁ ମଝିରେ ଶଜନା ଗଛଟାଏ ଲେଖାଏଁ କେଉଁଠି କିମିତି ଅଛି । ପାଇଁ ଶ ତା ମୂଳରେ ଦିଆ ହୋଇଛି । ସର୍ପବାଳୁଆଙ୍କ ପ୍ରତାପ ବଡ଼ ବେଶୀ । ବୁଲୁର ଗୁହ ସେଇଠି ପୁଣି । ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ କୁତା ଲୁଟା ହୋଇ ପଲେ ଅଇଁଘାଣିଆ ବୁଲୁର ସାଙ୍ଗକୁ ଅତି କଦର୍ଯ୍ୟ କେତୋଟା ଲଙ୍ଗଳା ପିଲଙ୍କ ଦୌରାସ୍ୟ । ପାଟିରେ ଅସର୍ୟ ଭଣା ବସାକରି ରହିଛି । ଶୁଦ୍ଧ ପାଇଲରୁ ଶୁଦ୍ଧ ହବାଯାଏ ଟୁଙ୍ଗିବାତି ଖେଳ । ସେ ଟୁଙ୍ଗିବାତି ବାଜି କେତେ ସେ ଶକ୍ତିଆ ଖାବର ହେଉଛନ୍ତି, କିନ୍ତୁ କେହି ତାକୁ ସେବିବାକୁ ନାହିଁ । ଯାହାହେଉ ସେଇ ହେଲୁ ଶିଶୁଙ୍କ ବ୍ୟାୟାମ ।

ବର୍ଷା ପାଣିରେ ବର୍ଷ ବର୍ଷ ଧରି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡର ଖାଲ ତିପ ଅବସ୍ଥା ସେମିତି ରହିଛି । କିଏ ତାହାର ଶୋଭା ଅଶୋଭା ଦେଖୁଛି । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ କଇଁଆ ଗଛ ମୂଳରେ ଭଙ୍ଗା ଶଗଡ଼ କେଇଖଣ୍ଡ ସ୍ଥର ଆଗ୍ରାରେ ଥିଆ ହୋଇଛି । ଆଗେ ଏଇ ଅଣର୍ଥସାରୀ ଗାଁ ଭିତରେ ମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲା । ତା ସାଙ୍ଗକୁ ଗୋଛ ଗୋଛ କଣ୍ଟା ମଧ୍ୟ ରହୁଥିଲା । କୋଉ ପଠାଣ ଦାରୁଗା ପାସ୍ତି ଆଇନରେ ପାସ୍ତିଟଙ୍କା ଲେଖାଏଁ କରିମାନା କରେଇବାରୁ ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ଏବେ ଥିଆ ହେଉନାହିଁ । ତଥାପି ଧୋବେଇ ପଧାନ ନମାନ୍ତି ଏବେ ତା ଦୁଆରେ ଖତ ଗଦେଇଲୁଣି । ତାର ପରା କୋଉ ଭଣିଜି ଘରତା କାନିତସାଧି ପାଶେ ମହୁର ଅଛି । ବଡ଼ ଚଲଣ ସେ । ଧୋବେଇ ପଧାନକୁ କହୁଛି—ସେ ତା ଦୁଆରେ ବଦାଡ଼ ବଦାଡ଼ ହୁଗିଲେ ମଧ୍ୟ ତାକୁ କେହି ଏ ସ୍ବାଧୀନ ଯୁଗରେ ପାଟି ପିଟେଇ ପାରିବ ନାହିଁ । ପାସ୍ତିଟା ଦସ୍ତଖତ ମାରିଦେଲେ ଦାରୁଗା ତ ଦାରୁଗା, ଦାରୁଗା ବଡ଼ ବୋପା ଜିହୁଲ ଖାଟିଯିବ ।

ଧୋବେଇଠୁ କଥା ଦିପଦ ଶୁଣି ବୁରୁନା ମା ଖତ ଦିଗାଣ୍ଡୁଆ ତା ଦୁଆରେ ରଖିଛି । ନାତିକୁ ସଞ୍ଜ ସକାଳେ ମଧ୍ୟ ହୁଗୋଇଛି । ଘରେ ଘରେ ଅଧା ଦରଲେଖା ଝାଟିବାଡ଼ ଭିତରେ କବାଟ ନାହିଁ । ତାଟି-ଦୁଆରେ ଦେଇ କେତେ ଲୋକ ରହିଛନ୍ତି ।

ଏତେ ବଣ ଏତେ ବୃକ୍ଷ ଏ ଲୋକ ଗୁଡ଼ିକ ତାହା କପର ବଣ୍ଟନା କରୁଥିବ । ଏଇତ ଆମେ । ଏଇ ଆମର ସ୍ବାଧୀନ ନାଗରକ । ଧୂଳି ଧୂଳିତମୟ ସତର ବର୍ଷିଆ ମୁବତ୍ତା ନାଗରକ, ତିନି କି ଚାରି ପୁଅ ଝିଅ ସୁକୁଟା ସୁକୁଟା, ଅପରସ୍ପାର ସିଦ୍ଧାଣ୍ଡି ପୋତରା କେଁ କେଁ କାନ୍ଦି କାନ୍ଦି ଗୋଡ଼େଇଛନ୍ତି ପଛରେ । ସବୋଇ ମୁବତ୍ତାଟି ଯୋଡ଼ିଏ ପିତଳର ଗରା:ଧର ପାଣି ପାଇଁ ଯାଇଛନ୍ତି ବଲ ମଝିକୁ । ଗୋସେୟା ପାହାନ୍ତାରୁ ଯାଇଛି ବାରଣା ପଇସା ଲାଗି କୋଇ ଅଗାଧରୁ ବନସ୍ତକୁ । ପିଲାଗୁଡ଼ିକ ସମସ୍ତେ ଲଙ୍ଗଳା । କହରେ କେଜାଣି ଜିନ୍ଦଗିନି ମଳି ବସି ରହୁଛି । ଓଜନ କଲେ ମଳି ପାଏ ପାଏ ବାହାରକ । ମାଲପିଙ୍ଗ ବେଶରେ ରଙ୍ଗ-ମାଟି ବୁଡ଼ା ବହୁଳର ଖଦି ଖଣ୍ଡେ ଖଣ୍ଡେ । ଏଇ ପୁଣି ସୌନ୍ଦର୍ଯ୍ୟର ଦେବୀ । ଏହିଇ ଦେଖି ପୁରୁଷ ଦୁଃଖ ଭୁଲିବ । ନାକରେ, କାନରେ, ହାତରେ, ଗୋତରେ, ଆଙ୍ଗୁଳିରେ, ବେକରେ ଲୁହା, ପିତଳ, କଂସା, ଟାଙ୍ଗୁ, ରସ, ସିସାର ଗନ୍ଧଣା କେତେ କଣ ? ପିତଳର ଖଡ଼ୁବାହୁ ଦେଖିଲେ ଭୟ ଆସିବ ।

ଏ ଗ୍ରାମରେ ଧୋବଲୁଗା ପିନ୍ଧା ମଣିଷ କେହି ଜଣେ ନାହିଁ । ଜଣେ କଟକର ବଖ୍ୟାତ ବ୍ୟକ୍ତି ଥରେ ଏମାନଙ୍କୁ ଦେଖି ପଚାରିଥିଲେ— ଅପଣମାନେ: ସମସ୍ତେ କଣ କୁମ୍ଭପଟିଆ ଅବଧୂତ ଦାଣ୍ଡା ନେଇଛନ୍ତି ? ଲୋକେ କହିଲେ ଆଜ୍ଞା, ଧନ ନାହିଁ କାହୁଁ ଧୋବ ଲୁଗା ପିନ୍ଧିବୁ ?

ଗାଁ ମୁଣ୍ଡ ପଦାରେ ଏକ ପୋଖରୀ ହୃତାରେ ଗୁରୁଣ୍ଡା କାନସିର ଥୁଣ୍ଡା ଭିତର ଯାକ ଗୁହ ବଦାଡ଼ି ବଦାଡ଼ି । ଏହି ହେଲା ସମସ୍ତଙ୍କ ପାଇଖାନା । ଶୌଚ ପାଇଁ ପୋତା ପୋଖରୀଟାଏ ଅଛି । ସେଇଠି କାର-ମାସ ଦାନ୍ତଘଷା, ଗାଧୁଆ, ଅଣ୍ଟ ନଅଣ୍ଟ ଶିଆପିଆପାଣି ମଧ୍ୟ ନିଆଯାଏ ।

ବର୍ଷକତଳେ ବାବୁ ଡକେଇ ଥିଲେ ପୋଖରୀ ଖୋଳାକୁ ଟଙ୍କା ଦେବେ ବୋଲି । ଭାଗେ ପ୍ରଜା ଦେବେ ତିନିଭାଗ ପରା ସରକାର ଦେବେ । ଗାଁ ଲୋକେ ଏତେ ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ କଷ୍ଟ ସହ ଶହେ ଟଙ୍କାର ମାଟି ଖୋଳିଲେ । ଦସ୍ତଖତ ତାଙ୍କଠୁ ନେଇଗଲେ । କିଏ

କହିଲୁ ସରକାର ଟଙ୍କା ଦେଲୁ କିନ୍ତୁ ତାରୁ କିଏ ବାଟମାରଣା କରି ଖାଇ
ଗଲେ । ଲୋକେ ଦମାସେ ଚଳିମାସେ ଧାଇଁଲେ, ଥୋକେଇ ପଧାନ
ନା ବଞ୍ଚିଲେ କୁଆଁରୀକି କହି ସବୁ କରିଦେବ କହିଲୁ । କିନ୍ତୁ ଶେଷକୁ
ମାମଲତକାରୀଆ ଥୋକେଇ ବଂଗଳା ପିଣ୍ଡାରେ ଭଡ଼ ଭଡ଼ ହୋଇ
କଥା କହିବାରୁ ତା ସାଥରେ ଥିବା ଦଳସାକ ସଞ୍ଜସାଏ ଅଟକ ରହି
ଏକାବେଳେ ପୋଖରୀ ଖୋଳା ଭୁଲିଗଲେ । ଭୁବିଲେ,

ସେ ତ ସହଜେ ଯମ ଭୁଷ

କେ ଦେବ ତହିଁ ଅନ୍ଧକାର ।

କୋର ଭଟ ଅମଳର ଅତଡ଼ା ଖସା ପଥର କୁଅଟାଏ ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ
ଅଛି । ସେଇଠୁ ପାମାୟୁ ଜଳ ଆଖ ପାଖ ଲୋକେ ନିଅନ୍ତି । ବାକିମାନେ
ବଲରେ ଖୋଳା ଯାଇଥିବା କୁଅରୁ ପାଣି ବୁଲୁନ୍ତି—ଖରା ବର୍ଷା ବାରମାସ ।

ଏ ଗାଁ ହେଲୁ କାହୁଁ ଏଠାରେ କେହି ଯୋତା ଲଗାଇ ନାହାନ୍ତି ।
ଏ ଗାଁରେ ଝରକା ନାହିଁ । ଏ ଗାଁରେ ଚନ୍ଦ୍ର ସିମେଣ୍ଟ ପଣ୍ଡି ନାହିଁ, ସୁନା-
ମୁଦି, ସୁନା କାତ ସ୍ତମ୍ଭକୁ ମଧ୍ୟ ଆସି ନାହିଁ । ନାରୀ ବନ୍ଧି ଲୁଗୁଇବାକୁ
କାଞ୍ଚିଲା ଓ କାଉରୁ କଣ କେହି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଏହି ଦେଉଳ ଘରରୁ
ପ୍ରାୟ ପଚାଶେ ଘର ମୁଗ ଢାଲ ବର୍ଷରେ ପାଞ୍ଚ ଛଅଅଠ ଖାଇ ଥାନ୍ତି ।
ସଜନାଶାସ୍ତ୍ର, ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶାସ୍ତ୍ର, ବାଇଗଣ, ସାରୁ ଏଠାରେ ଅତି ପରିଚିତ
ପରିବା । ଏହାବୋଲି ସମସ୍ତଙ୍କୁ ସବୁଦିନ ମିଳେ ନାହିଁ । ବାଡ଼ିଘରେ
ଯାହା ହୁଏ, ଯେତିକି ଦିନ ଯାଏ । ବୁଝିଲ ଖୁଦମିଶ୍ରା ସୋରଷ
ଲୁଗୁରୁ ଲୁଗୁରୁ ପୁଟାଇ ତରକାର ଖାଇଥାନ୍ତି । ଏ ଗ୍ରାମରେ
ଖାଇବା ଓ ଲଗାଇବାରେ ତେଲ ମଧ୍ୟରେ ଜଡ଼ାମିଶ୍ରା ଭେଦେଇ,
ନିଲଡ଼ି, ମାଘି ଗୁଣ୍ଡିତେଲ ପେଜୁଆ ପେଜୁଆ କଳା ବଟିବଟି ଦେଖା-
ଯାଇଥିବା, ସେଥିରୁ ଜିନ ସଖ୍ୟା ପ୍ରାୟ ଛଅଶହ ଜଣକୁ ବର୍ଷ ଯାକରେ
ପଞ୍ଚିସ୍ତର ଟଙ୍କାର ଖର୍ଚ୍ଚ ହେଉଥିବା ହସାବ କରାଯାଇଛି । ତେଲସେର
ପାଞ୍ଚମୁକା ନହେଲେ ଦେଉ ଟଙ୍କା । ମାସକୁ ଗୁର ସେରରୁ ଭିତ୍ତି ବେଣୀ
ତେଲ; ଏଥିରେ ଛଅଶହ ଜଣ ଚଳିଯାନ୍ତି । କେତେ ଯେ ନୁଖୁର ଥାନ୍ତି—
ମୁଣ୍ଡରେ ଭଲଣୀ ଲିଖ ପୁଟି ପଡ଼ୁଥାନ୍ତି ।

'ଘିଅ ଆଣିଥିଲି ପଡ଼େଇଏ
 ଗୁଡ଼ ଆଣିଥିଲି ସଡ଼େଇଏ'
 ଗୁରୁଲ ଲୁଟିଲି ମାଣେ
 ଛକୋଡ଼ି କଲି
 ନକୋଡ଼ି କଲି
 ଲୁଲି ପୋଛକର ଦକୋଡ଼ି କଲି
 ଭାଇ କେହେବୁକୁ ଯୋଡ଼ି ପିଠା ଦେଲି
 ମୁଁ ଭାଇ ଖାଇ ରକ୍ଷୁଣି ନୁହେଁ
 ଯେ ମାଗେ ତାକୁ ହତାଏ ଦିଏ ।'

ଏହି ହସାବରେ ଏଠାର ନର ନାରୀ ଜୀବନୀ ତଳାନ୍ତି । ସବୁ
 କଥାରେ କହୁଛି—ପ୍ରଭୁ ଯାହା କରିବେ । ଏଠା ପ୍ରଭୁଙ୍କ ବାସସ୍ଥଳୀ
 ଆଗେ ଭଗବତ ଘରେ ଥିଲା । ଖୋଳ ଝାଞ୍ଜ ବଜାଇ ଓଡ଼ିଶି ଜାଣିନ
 କରା ଯାଉଥିଲା । ଗାଁ ଗଛମୂଳ ପ୍ରୀତାବଳୀ ଠାକୁରାଣୀ ଭବ୍ବ ହୋଇ ଗାଁ
 ଦୁଃଖ ସୁଖ ବୁଝୁଥିଲେ । ଗାଁ ଲୋକେ ଏବେ କହୁଛି ଭୟମ ଭୟମ
 କୋରା ମହାପ୍ରସାଦ ତାଙ୍କୁ ଠାକୁରାଣୀ କେତେଥର ଦେଇଛନ୍ତି । ହେଲେ
 ଗଲା ଛପନ ସନରେ କାଳସି ପୋଖରୀ ଛୁଆଁରେ ଭେଗ ଗୁରୁଲ ଛୁଇଁ-
 କର ଦେଲା ତ କି ଜର ହେଲା ପଡ଼ି ପଡ଼ି ଦିମାସରେ ମରିଗଲା ।
 ଭଗବତ ଘରକୁ ଏବେ ଲୋକେ ପହଞ୍ଚି ନାହିଁ, ଭାଇଭଉଣୀ ଭଙ୍ଗା
 ଖୋଳ କେତୋଟା ଭଙ୍ଗା କାନ୍ଥରେ ଏବେ ମଧ୍ୟ ଲଟକି ରହୁଛି ।
 କୋଠରେ ଶହେ ପଶୁଣେ ଥିଲା । ଗାଁ ଉଠିବାଠି ଜମିନେଇ ଦି ଦଳିଆ
 ହୋଇ ସିବାରୁ ସେତକ ନେତାଳି ଗର୍ଭରେ ପଡ଼ିଗଲା ।

ଧନୁଷ୍ଠା ଖୁରରେ ଭଣ୍ଡାର ମାସେ ପନ୍ଦର ଦିନରେ ବାଳ ଯିଥିର
 କରେ । ଗାଁ ଭଣ୍ଡାର ପୁଅକୁ ଫେସନ ବାଳକଟା ଜଣାଥିଲା । ସେ କଲିନକା
 ଯାଇ ଶିଖିଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ ଏବେ ଏଠି ନାହିଁ । କଟକରେ କେଉଁ ମାଇ-
 କିନା ଓଡ଼ିଲ ପାଖରେ ବୁକେର କରୁ ରହୁଛି । କିଏ କିଏ କହୁଛନ୍ତି ଯେ
 ଟୋକାଟା ଟିକିଏ ଦେଖାନ୍ତା ସୁନ୍ଦର ନା, ଶୀରସ୍ତାନି ମାଇକିନା ଲେଉଟେଇ
 ରଖି ନେଲା ।

ଗାଁରେ ଦୁଇଶରୁ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ବ କଲଦ, ଗାଈ, ବାହୁଣ୍ଡ ଅଛନ୍ତି । ମଣିଷଙ୍କ ରୂପ ସାଥୁରୁ ଗାଈ ବାହୁଣ୍ଡଙ୍କ ରୂପ ଚଢ଼ିରୂପ । ଗୋଟିଏ ଲୋକ ଏ ସମସ୍ତଙ୍କୁ ଚରାଏ । ଗୋଟର ବୋଲି ବର୍ଷା ଦିନରେ ଚିନିମାଣ ବୃତ୍ତି-ମାଣର ଠେଙ୍ଗ ଖଣ୍ଡେ ଅଛି—ସେଇଠି ଆଗୁଳା ହୋଇ ଆସନ୍ତି । ଫସଲ ଉଠିଲେ ବଲ ବାଡ଼ରେ ମୁହଁ ମାରନ୍ତି ମାଟି ଶୁଦ୍ଧିକାର । ଚମଡ଼ା, ହାତ ସମସ୍ତଙ୍କଠାରେ ଅଛି, ଅତି ଚମଡ଼କାର ଭାବରେ । ବର୍ଷରେ ପାଞ୍ଚସେର ଦୁଧ ଦୁହାଁ ହୁଏ କି ନାହିଁ ଗାଁ ସାକ ଗାଈଙ୍କଠାରୁ ।

ଖୁମ୍ବଅଳ୍ପ, ସଜନା ହୁଇଁ, କଦଳୀ କାନ୍ଥ କେବେ କିପରି କାହା ବାଡ଼ରେ ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ତାହା ବାବୁ ଭୟାଙ୍କ ପାଟିକୁ ବନା ମୂଲରେ ଆଗେ ସେପରି ଅତ୍ୟାଚାର ଯୋଗୁଁ ଯାଇଥିଲା, ଏବେ କଅଁଳ ବ୍ୟବହାର ମଧ୍ୟରେ ମଧ୍ୟ ସେପରି ବୁଲି ଯାଇଛି ।

ଶୀତଦିନେ ମୁଲୁର ପଟି ଘୋଡ଼େଇହୋଇ ଲୋକେ ଶୁଅନ୍ତି । ଦୋଷିଆଁ ଖବ ବୁଦର ଚଳାଚଳ ଲୋକଙ୍କର ଖଣ୍ଡେ ଅଧେ ଥାଏ । ଗାଁରୁ ହିତ ଗୁମ୍ଫାରେ ଗୁଜପଥକୁ ଲୋକେ ଆସନ୍ତି । ଅସ୍ବାନ୍ୟକର ଘର, କୁଖାଦ୍ୟ ଅତି ନୀଚସ୍ତରରେ ମଣିଷ ଜୀବନ କିପରି ଥାଏ—ଏଥିରୁ ସାଧାରଣ ଚିନ୍ତା ଧରି ହେବ । ଅବଶ୍ୟ ପଙ୍କଜପୁର ନମ୍ର ପ୍ରାଇମେରିରେ ଯାଇ ଏଠାରୁ ପାଞ୍ଚ ପଚାଶ ପିଲ ପାଠ୍ୟପଢ଼ନ୍ତି । ହାଇ-ସ୍କୁଲରେ ଜଣେ ଅଧେ ପିଲ ପଢ଼ନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେମାନେ ଗାଁକୁ ଫେରିଲେ ଯଥା ପୂର୍ବ ତଥା ପରଂ । ମୋତେ ଯେତେ ମାଠିରୁ ମାଠି, ମୁଇଁ ସେଇ ଦରପୋଡ଼ା କାଠି ।

କାଳୀଦାସ ଲେଖିଥିଲେ ଚନ୍ଦ୍ରରେ ଥିବା ଏକମାତ୍ର କଳଙ୍କ କେହି ଦୃଷ୍ଟିକୁ ଆଣନ୍ତି ନାହିଁ । କାରଣ ତାର ସ୍ଥିତ୍ୟ କରଣରେ ସେ ଦୋଷ କୁଆଡ଼େ ଲୁଚିଯାଏ ।

କିନ୍ତୁ ଘଟକର୍ପର ଧଟା କରି ଏହି ଦଥାର ଭିତ୍ତିର ଦେଇ ଲେଖି-ଥିଲେ ‘କବି’ କହିଲେ ବହୁଗୁଣ ଭିତରେ ଗୋଟିଏ ଦୋଷଥିଲେ ସେ ଦୋଷ ଗୁଣଭିତରେ ଲୁଚିଯାଏ । କେହି ଜାଣି ପାରନ୍ତି ନାହିଁ । କିନ୍ତୁ କବି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ ଯେ ଗୋଟିଏ ମାତ୍ର ଦରିଦ୍ରତା ଦୋଷରେ ସବୁ ଗୁଣ

ନନ୍ଦ ହୋଇଯାଏ । ହଜାରେ ସୁଖ ଦେହ ଦେଖନ୍ତି ନାହିଁ । ଦାରଦ୍ର୍ୟ ଦୋଷୀ ସୁଖସଖି ନାହିଁ ।

ଏଥର କଣ୍ଠା ପଦର ଗାଁର ଏକ ଚଳପଣ ଘରଟିଏ ଯାଇ ଦେଖି ଆସିବା । ବାସୁ ପିଆନେ ଜାତିରେ ଚଷା, କରଷକ ଭାବେ ଖାଅନ୍ତି । ଦାଣ୍ଡପାଖ ଦି ବଖରା ପଲ୍ଲ ଘର । ବଖରାକେ ହଫା ବଳଦ ହଲେ ଟକ୍କୁଛନ୍ତି । ବଦଳେଇବେ ବଦଳେଇବେ ହୋଇ ଦି ବରଷ ପୁଣି ମାଇଲେଣି । ଆଉ ବଖରାରେ ଭାତରେ ଓଳିଆ ବର, ଭଙ୍ଗା କଣା ଡୋଲି ଦିଆ, ଛଣ୍ଡା ବସ୍ତା କେତେଖଣ୍ଡ, ଭଙ୍ଗା ଲଙ୍ଗଳ, ପଇ, ଦାଣ୍ଡିଆ କେତେଖଣ୍ଡ, ମୁଷାମାଟି କପାଝାଟି ହୋଇ ପଡ଼ିଛି । ଭଏ ଅତିଥି ଅଭ୍ୟାଗତ ଆସିଲେ ସେଇଠି ଟିକିଏ ଜାଗା ଅଛି ରହନ୍ତି, ଶୁଅନ୍ତି । ଚୁଲଟିଏ ଅଛି—ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗୋସେଇ ଆସିଲେ ଦଗ୍ଧା ଭାତ ଫୁଟାଇ ଖାଇବାକୁ ।

ପଧାନଙ୍କର ହଲେ ପେଡ଼ିଲୁଗା । ତାଙ୍କ ଭାରିଜାଙ୍କର ଦି ଖଣ୍ଡ କସ୍ତା କଣାଦିନ୍ତି ଭାଙ୍ଗ ପଡ଼ି ରହୁଛି । ମାଟିର ଡବ କେତୋଟା ଅଛି । ଲକ୍ଷନଟିଏ ପଧାନଙ୍କର ସଉକା । ସେ ସୁତରେ ତିନି ସୁରଥର ପୋଛନ୍ତି । ତାହା ଥରକୁ ଥର କଳା ପଡ଼ିଯାଏ । ସନେଇ ସାହୁ କାଣ୍ଡି କିରାସିନ ଆଣେ ଜାଲ ବହୁନ୍ତିର ସିବାକୁ । କିନ୍ତୁ ଦର ଧଳା କିରାସିନଠୁ ଚତା ।

ପଧାନଙ୍କର ବଡ଼ ସମ୍ପତ୍ତି ପିତଳ ଗରା ଯୋଡେ । କଂସାବାସନ ଦଶ ପନ୍ଦର ଖଣ୍ଡ ଅଛି । ନଅଙ୍କିଆ ଥାଳର ଓଜନ ଦୁଇସେର ହେବ ।

ପଧାନଆଣିଙ୍କର ନାକରେ ବସଣୀ, କାନରେ ନୋଲି, ମଲକତି, ଫାସିଆ, ବେକରେ ଅଧଭାରିକର ଛେବୁ କଣ୍ଠି ମାଳଟିଏ । କଳା ବଟି ବଟି ସୁନାରେ ରଙ୍ଗତା କଣ୍ଠି ସାଥରେ ଗୁନ୍ଥାହୋଇ ସେ ଦହକ ଗଲଣି । ବସଣି, ନୋଲି, ଫାସିଆ, କଣ୍ଠି-ସୁନାରେ କଳା କଳା ମଲ ସଉ ପରାଟାଣ ହୋଇ କୋରକାନ୍ତ ରହୁଲଣି । ହାତରେ ମୁଠେ ମୁଠେ କାତ । କାତ ସାଙ୍ଗକୁ ବନ୍ଧୁରଥା କହୁରଥା ରୁପା ଖଡ଼ । ପଧାନଆଣି ଓଡ଼ିଶା ପାଞ୍ଚଗଡ଼ର ଝିଅ । ନହେଲେ ତାଙ୍କ ଶାଶୁ ପିତଳ ଖଡ଼ୁବାହୁ ଛବିଶ ଛବିଶ ଫୁଲର ଲଗେଇ ଦହକ କଠେଇ ଥିଲେ । ପଧାନଆଣିଙ୍କର ନଖରେ ଜନ୍ମଦନ୍ତ

ମଳ କଳାକୃଷ୍ଣ ମୁଣି ହୋଇ ଲୁଣି ରହିଛି । କାମ ଦାମରେ ନଖ ଛଳି
 ପିକାରୁ ସେତିକି ଶୁଦ୍ଧ ହୁଏ । ଗୋଡ଼ରେ କଂସା ପାହୁଡ଼ ଦି ହୁଏ । କାମ
 ଖାଟି ଖାଟି ପାଦର ଆଙ୍ଗୁଠି ବଙ୍କା ହୋଇ ଗଲଣି । ସମ ଚନ୍ଦ୍ରି ପାରିବ
 ନାହିଁ ବୋଲି ଦେହ ତମାମ ଚିତା କୁଟେଇଛନ୍ତି । ଶାଶୁ ଶ୍ଵଶୁର
 ନଥିବାରୁ ଯା ଯେଉଁଲା ନଥିବାରୁ ପଧାନିଆଣି ଗାଁରେ ସୁଣି ସେଠେ
 ସେପରି ଗେଲବସର । ତଳପାଖ ଦିବ୍ୟରା ଆଡୁ ଘରେ ସେ ସାଆନ୍ତାଣି ।

ସ୍ଵତ ସନ୍ଧିସାର ପେଜ ଗାଳ ଦେଲା ପରେ ଅନ୍ଧା ପାଣିରେ ଭିଜୁଆଣି
 ଦେଇ ଉତ୍ତମ ଉତ୍ତମ ସ୍ଵତ, ପଧାନ ବର୍ତ୍ତଣ ଖାଆନ୍ତି । ସବୁଦିନ ତରକାସ
 ଠାଏ । ଶାଗ ମୁଗ ଯାହା ଯେଉଁ ରୁଚୁରେ ମିଳିଲା । କଂସା ଧାଳିଆରେ
 ଲୁଣ ପତ୍ରତେ, ଲଙ୍କାମରିଚ ଗୋଟାକରୁ ଗଡ଼େ ହେଲେ ପଧାନେ କଂସେ
 ସ୍ଵତ ଖାଇଦେବେ । ପଧାନିଆଣିକର ପିତାଶୁଶୁଆ ଲାଞ୍ଜ ଟିକିଏ ହେଲେ
 ସ୍ଵତ ଉଠିଲା । ଅମୃତ ମନ୍ତ୍ରୀ, ବଦଳୀ, ଭଣ୍ଡା, ବଦଳୀ ମନ୍ତ୍ରୀ, ତାଙ୍କଘରେ
 ପଶେ ନାହିଁ । ଶୁଣା ଯାଇଛି ବର୍ଷରେ ଦି ସ୍ଵରଦିନ କେବେ କିମିତି
 ବଲେଇଟିଆକୁ ପୋତିବର ପିଲେ ଖାନ୍ତି । ପଧାନଙ୍କର ପିଲାଝିଲା ଦିଶନ୍ତି ।
 ଗାଁ ସୁଟଣାଳୀରେ ପିଲେ ପଡ଼ନ୍ତି । ତାଙ୍କର ଆଶା ଅଛି ସେ ପିଲାକୁ
 ବଡ଼ ଉତ୍ତମରେ ପଢ଼େଇବେ ।

ତାଙ୍କ ବାପ ବଡ଼ ସୁଖ୍ୟାକୁ ଭଲ ଲୋକଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ତାଙ୍କ
 ମଢ଼ା କେବେ ପୋତିଲା ନାହିଁ । ଶେଷକୁ ଗାଁର ମଢ଼ା ଚଣ୍ଡିଆ କାମରେ
 ଧୁରନ୍ଧର ରଥ ଯେନା ଟାଙ୍ଗିଆରେ ହାଣି ଗତ ରଡ଼ କରି ପୋତିଲା ।
 ତେବେ ମଧ୍ୟ ରଇରେ ଭାଗେ ମୁର୍ଦ୍ଦାର ସ୍ଥଳି ଆସିଲେ । ଦେଖ ଯେ ରାମ
 ସ୍ଵାଇଁ ଖତ ମିଛ କହି ଲୋକଙ୍କର ବହୁ ଅନିଷ୍ଟ କରୁଥିଲା । କିନ୍ତୁ ସେ
 ଘିଅ, ତେଲ, ମାଛ, ଶୁଖୁଆ, ଦହି ଓଖର ଖାଇଥିଲା । ତା ମଢ଼ା ପରା
 ରଇରେ ଥୋଉ ଥୋଉ ଜଳିଗଲା । ପଧାନେ କହନ୍ତି ଆମ ଭାଗ୍ୟ ।
 ଲୋକେ କହନ୍ତି ପଧାନ ବୁଢ଼ାଠେଇ ଭିତରେ ଭିତରେ ଛନ୍ଦ ମନ୍ଦ ଥିଲା ।
 ସ୍ଵାଇଁଟା ନିଛନ୍ଦ ବଲିବଲିଟା । ମୁହଁରେ ସିନା କହିଦିଏ, ହୃଦରେ ତାର
 କପଟ ନଥିଲା ।

କିନ୍ତୁ ମୂଲକାନ ଚକ୍ରକଣ ଖାଦ୍ୟ ଖାଇ ଯେ ସ୍ଥାନର ଲାସ ପୋତ-
ଗଲା, ଏକଥା ଏବେ ମଧ୍ୟ ଗାଁରେ କେହି ବଶ୍ୟାସ କରନ୍ତି ନାହିଁ ।

ପଧାନ ଘର ଗୁରୁବାର ଲୁତରେ ଆଉ ଆଉ ଓଷା ଉପାସରେ,
ନିଜି କଳିତା ବସେଇବାରେ ଏ ଗାଁ ଭିତରେ କେବଳ ମାତ୍ର ଘିଅ
ସେରେ ହୁବ କରଷକେ ଖର୍ଚ୍ଚ କରନ୍ତି । ବାର ମାସରେ ତେର ପର୍ବ
ପଧାନଙ୍କ ଘରେ ହୋଇଥାଏ । ଓଷର ଦୁଇସେର ହେବ ବର୍ଷରେ ଖର୍ଚ୍ଚ
ହୁଏ । ପିଲାଏ ଓଷର ବାରଗହ ବଳିଲେ ଏକୋଇଶା ଯାଏ ପିଅନ୍ତି ।
ପଧାନଆଣି କହନ୍ତି 'ମଲାମୋର, ଥନ ଯିର ତ ପିଲା ଖାଇପାରୁ ନାହିଁ',
ଆଉ ମୋର ଲାଗୁଆ ହେଉଛି ? ପଧାନଆଣି ବଲ ଆଉ ଘରଛଡ଼ା ଆଉ
ସୁଖ ଆନନ୍ଦ କଣ ଅଛି ଜାଣନ୍ତି ନାହିଁ । ଦିପହରଟା ଉଭୁଣି ମଗ୍ଗରେ
ଯାଏ । ବିଲାସ ମଧ୍ୟରେ ପଧାନଆଣିଙ୍କର ଉଭୁଣି ଦେଖେଇବା ଏବଂ
ପଧାନଙ୍କର ଗୋପିନ୍ଦିଆରୁ କ, ବ, ଚ କର କେତେ ଧାଡ଼ି ପଡ଼ିବା
ଛଡ଼ା ଆଉ କିଛି ନଥାଏ । ଜର ଆଦି ବେମାର ହେଲେ ଗାଁର ବଡ଼ିଆ
ଧରୁ ମୁଖ ବୈଦ୍ୟଠାରୁ ଓଷକ ଖାନ୍ତି । ଝୋଟ ଚିଆର ଆକୁଆନ ଶକ୍ତି
ଶୀତ ଦିନେ ପଧାନେ ଘୋଡ଼େଇ ହୋଇ ଚଳପଣି ଲୋକ ବୋଲି
ବାହାରେ ଚିହ୍ନା ହୁଅନ୍ତି । ଗୋଟାଏ ନିସ୍ତବ୍ଧ ଅନ୍ଧକାର ମଧ୍ୟରେ
ଚେମେଣିଆ ଚଢ଼େଇର ଅନ୍ଧସ୍ଥା ସହଜ ଏହି ସୁଖୀ ପରିବାରକୁ ଭୁଲନା
କରିବାକୁ ବଡ଼ ଇଚ୍ଛା ହୁଏ । କିନ୍ତୁ ଆମେରିକା ବିଲାତ, ଉପିଆ ଅଦି
ଦେଶରେ ଆମ ବାସୁ ପଧାନଙ୍କ ପରି ଗୋଟିଏ କାଳ୍ପନିକ ପରିବାରକୁ
ଯାଇ କଣ ଦେଖିବା ?

ଜନ୍ ନିକୋଲାସ ବିଲାତର ଓଡ଼ିନସ୍ ଗାଁର ଗୋଟିଏ ସୁଖୀ
କୃଷକ । ତାଙ୍କର ସ୍ତ୍ରୀ ମାର୍ଗୋ ନିକୋଲାସ ଏବଂ ପୁଅ ଝିଅ ଦୁଇଟି ମାତ୍ର ।
ଗ୍ରାମରେ ଶହେ ଘର କୃଷକ ଅଛନ୍ତି । ଗ୍ରାମ ଦାଣ୍ଡ ଶହେ ଫୁଟ ଚଉଡ଼ା-
ଓଟୁ ଗୁମ୍ଫା । ଗାଁ ମୁଣ୍ଡରେ ବିସ୍ତୃତ ଭୂମିରେ ଗୋଟିଏ ନ୍ଡାଇସ୍ଥଳ ଅଛି ।

ଗାଁ ମଝିରେ ମାଇପିମାନେ ପାଠ ପଢ଼ାଉଥିବା ଛୋଟ ଛୋଟ ଇସ୍କୁଲ
ଚଳି ଶୁର ଗୋଟି ଅଛି । ଗ୍ରାମର ସବୁଘର ପକ୍କା । ସବୁଆଡ଼େ ସିମେଣ୍ଟ

ଚଟାଣ । ଧୂଳି ଟକିଏ କେଉଁଠି ଦେଖିବ ନାହିଁ । ଫମଲର ଅମାର
ଘର, ଗାଈ ଗୋରୁଙ୍କ ଗୃହାଳ ଘର ସ୍ବଳୟ ସ୍ଥାନରେ ପକ୍ଷୀରେ ତିଆରି ।
ଗାଁର ଗାଁବାସୀଙ୍କ ନା ମନ୍ଦର ଯକ ପରିସ୍ଵାର ଏବଂ ଦେଖିବାକୁ ଏକାକୀ
ସୁନ୍ଦର । ପାଖରେ ଏକ ପୋଖରୀ । ତା ପାଖକୁ ଲାଗି ଗୋଟିଏ ପାକ
ଅଛି । ପାକଟିରେ ଫୁଲଗଛମାନ ସଜାହୋଇ ଲାଗିଛି । ଚଉକ,
ବେଞ୍ଚମାନ ସେଠାରେ ପଡ଼ିଛି ସେ ସକାଳ ସଞ୍ଜ ଦିପହର ସମୟରେ
ଅବସର ବନୋଦନ ଲାଗି ସ୍ତ୍ରୀ ପୁରୁଷ, ଭାଇ ଭଉଣୀ, ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବୀ—
ମାନେ ସେଠି ବହାର କରି ମନ ଆନନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି ।

ଗ୍ରାମରେ ଡାକ୍ତରଖାନା ଅଛି । ଗୋଟିଏ ପୁସ୍ତକାଳୟ ଅଛି ।
ପାଣିକଳ ଓ ବିଜୁଳି ଆଲୁଅ, ଗୁସ୍ତା ଘାଟ—ଘର ଦୁଆର ସବୁଆଡ଼େ
ରହିଅଛି ।

ଜନ୍ମ ଏବଂ ଜନ୍ମର ସ୍ତ୍ରୀ ବଡ଼ ପରିଶ୍ରମୀ । ସକାଳୁ ଉଠି ନିଜେ
ଖାଇ ଏବଂ ପିଲାମାନଙ୍କୁ ସ୍ବ, ବସ୍ତୁଟ ଆଦି ଖୁଆଇ ନିଜ ନିଜ କାର୍ଯ୍ୟରେ
ଲାଗି ଯାନ୍ତି । ଜନ୍ମ ଶେତରୁ ଯାନ୍ତି । ମାର୍ଗେ ଘର କାମରେ ଲାଗିଯାନ୍ତି ।
ବେଳେ ବେଳେ ମଧ୍ୟ ସ୍ବାମୀଙ୍କର ପରିଶ୍ରମ ଲଘୁ କରିବା ଲାଗି ଶେତକୁ
ମାର୍ଗେ ଯାଇ ଫେରି ଆସନ୍ତି । ମାର୍ଗେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ରୁପବତୀ, ଦେହରେ
କେଉଁଠି ଗହଣା ଆଦୌ ନାହିଁ । ବେଳେ ବେଳେ ହାତରେ ନୀଳ,
କାନରେ କାନଫୁଲ, କେକରେ ହାର ଲଗାନ୍ତି । ମୁଣ୍ଡରେ ମୁନୁଟ ପିନ୍ଧି-
ଯାନ୍ତି ଉତ୍ସବ ଦିନରେ । କିନ୍ତୁ ସବୁଦିନେ ଖାଲି ଦେହ । ଏକାକେଳେ
ପରିସ୍ଵାର । ଟକିଏ ମଳ ଦେଖିବ ନାହିଁ । ହସ ହସ ମୁହଁ ସବୁବେଳେ
ଶଙ୍ଖ ବୁଣ୍ଡେଇ ପରି । ଗୋଡ଼ରେ ଯୋତା । ପିନ୍ଧିଛି ଦିନରେ ସ୍ବର ପାଞ୍ଚ-
ଥର ସପା ଏବଂ ସୁନ୍ଦର ସୁନ୍ଦର ଗାଉଁ । ମୁଣ୍ଡକାଳ ତଳି ବୁରୁଥର
ରୁଣ୍ଡାନ୍ତି । ଘରେ ବସ୍ତୁ ଦର୍ପଣ ଅଛି । ଭଲକ ଭଲ ପାନୀଆଁ । ଜନ୍ମ
ଶେତରୁ ଫେରି ଆସି ମାର୍ଗେକୁ ବୁଣ୍ଡାଇ ଧରି ଚମୁନ ଦେଇ । ତାଙ୍କର
ସମସ୍ତ ପରିଶ୍ରମର କ୍ଳାନ୍ତି ଦୂର ହୋଇଯାଏ । ମାର୍ଗେ ସ୍ବାମୀଙ୍କୁ ବହୁଥର
ମୁନୁ ଦେଇ ଯାଇ ଘରେ ଖାଇ ପିଇ ଶାନ୍ତିରେ ବିଶ୍ରାମ କରନ୍ତି ।

ପିଲାମାନେ ସ୍କୁଲରୁ ଫେରିଲେ ପିତା ମାତାଙ୍କୁ ବୁଝାଇ ଦିଅନ୍ତି ଏବଂ ପିତାମାତାଙ୍କଠାରୁ ମଧ୍ୟ ବୁଝାଇ ଲାଭ କରନ୍ତି ।

ତାଙ୍କଘରେ ପଲଙ୍କ ବୁଲିଥାନ୍ତି । ସବୁ ପିଲାଙ୍କର ଗଳ୍ପ ଶେଷ ମଧ୍ୟମଳ ଚନ୍ଦ୍ର, କୋମଳ ଚନ୍ଦ୍ର, ମଧ୍ୟାହ୍ନ ଧୂଳି, ପର ପର ହୋଇ ସଜା ହୋଇଥାଏ । ପଲଙ୍କରେ ପୁଅ ଲାଗି ଥିବାକୁ ଶୋଇଲେ ବଡ଼ କୋମଳ ଲାଗେ । ଘର କାନ୍ଥରେ ଜନ୍ମର ପିତା, ମାତା, ଭାଇ, ଭଉଣୀ ଆଦି ଆତ୍ମୀୟମାନଙ୍କ ଫଟୋ ଟଙ୍ଗା ରହିଛି । ତା ଛଡ଼ା ଜନ୍ମର ପିଲାଦିନରୁ ଆଜିଯାଏ ଅନେକ ଭଲ ଫଟୋ ରହିଛି । ମାଗଣାଙ୍କର ଯୁବକ ବେଳର ଛବିକୁ ଜନ୍ମ ଦିନରୁ କର ଘରେ ରଖିଛନ୍ତି । ଦେଖିଲେ ମନରୁ ଶୋକ ଦୁଃଖ ଦୂର ହୋଇଯିବ । ପୁଅ ଥିବା ଦୁଇଙ୍କର କେତେଭଳି ଫଟୋ କାନ୍ଥରେ ମଞ୍ଚ ଯାଇଛି । ଘରର ବଗିଚା ବଗିଚା ଝରକା ଖୋଲିଦେଲେ ଘରଯାକ ପବନ ଏବଂ ଆଲୁଅ ପୁରୁଣା । ଗାଧୁଆଘର, ପାଇଖାନା, ଅତି ପରିଷ୍କାର ପରିଷ୍କାର ଥାଏ ।

ବେଷେଇ ଘର ଅତି ଚମତ୍କାର । ଚିନା ବାସନ ଡେକ୍ଟମାନ ଭଲ ଭଲ ଆଲମିଗ୍ରେରେ ଥିବା ହୋଇଛି । ବଜୁଲ ଆଲୁଅର ଚାଲିଲେ ଜନ୍ମ କେତେବେଳେ ବା ମାଗଣା କେତେବେଳେ ବେଷେଇ ଘଣ୍ଟାକ ମଧ୍ୟରେ ସାରି ଦିଅନ୍ତି । ଖାଆନ୍ତି ଟେବୁଲ ଉପରେ ଧୋବ ପର ପର ଚନ୍ଦ୍ର ବହେଇ । କୁବଳ, ସିନେମାକୁ, ସବୁସମିତିକୁ ଏବଂ ପାଠାଗାର ଆଦିକୁ ସିବାଦିନ ବଜାରରୁ ଖାଦ୍ୟ କିଣି ମଧ୍ୟ ଖାଇ ଦିଅନ୍ତି । ରବିବାରରେ ଗୀର୍ଜାକୁ ଯାନ୍ତି । ଗାଁର ହୋଟେଲମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣ ଏବଂ ସ୍ବାସ୍ଥ୍ୟର ଅନୁକୂଳ । ଘରଭିତ୍ତିରେ ସେଓ, ନାସପାତି ଆଦି ନାନା ଦେଖିବା ପାଇଁ ସଜାହୋଇ ରହିଥାଏ ।

ମାଗଣା ନିଜେ ଗାଁର ଦୁଇଟି ମେସିନ ସାହାଯ୍ୟରେ । ତାଙ୍କର ଗାଁର ଦୁଇଟି ଦିନରେ ପଢ଼ିବ ସେଇରୁ କୋଡ଼ିଏ ସେର ଦୁଧ ଦେଇଥାନ୍ତି । ଘରର ଯାକତ କାମ ମାଗଣା ଏପରି ଭାବରେ କରନ୍ତି—ଯାହାକି ଆମ ଦେଶର ଜଣେ ମୂଲ୍ୟାଧୀନ ମଧ୍ୟ କର ପାରିବ ନାହିଁ । ହେଲେହେଁ ତାଙ୍କର

ସୁନ୍ଦରପଣ ସବୁକେଳେ ସମାନ ରହିଥାଏ । ଜନ ଟ୍ରାକ୍ଟର ଚଳାଇ ସେଥିରେ ଫସଲ ବୁଣା କଟା ଅମଳ ମରୁ କରନ୍ତି । ଗୁଣରୁ ସବୁ ଫସଲ ଆଦାୟ ହୁଏ । ସେ ଦେଶରେ ମସଲ କହିଲେ ଭରତରୁ ଯାଉଥିବା ଗୋଲମରତରୁ ବୁଝାଏ । ତା ଛଡ଼ା ଲୁଗା ଦେଇ ସିଝାମାଂସ, ଅଳୁ, କୋବ ଟମାଟୋ ସେମାନେ ଖାଇଥାନ୍ତି ।

ତାଙ୍କର ପୁଅ ଝିଅ ସତେକ ଇନ୍ଦୁ ଇନ୍ଦିରା । ପାଠ ପଢ଼ାରେ ଭଲ ମନ । ଝିଅଟି ବଡ଼ । ଏକର୍ଷ ସେ ସହରରେ ଯାଇ କଲେଜରେ ପଢ଼ିବ । ଗାଁରେ ଗହରେ ବଲ୍‌ଡାନସିଂ-ଯୋଡ଼ି ନାଚ ହେଲେ ପିଲାଙ୍କୁ ଧାଇଁ ଜମା ଦେଇ ଜନ ଏବଂ ମାର୍ଗେ ନାଚି ଯାନ୍ତି । ମାର୍ଗେଙ୍କ ସୁନ୍ଦର ପଣରୁ ତାଙ୍କୁ ଧରି ନାଚିବାକୁ ଗାଁର ଅନେକ ମରଦ ବଡ଼ ଆନୁଜ ହୁଅନ୍ତି । (ଏହା ଶୁଣି ଅମ ଦଳବେହେରା ମୁହଁ ଶୁଖାଇବେଣି ଏବଂ କହିବେଣି ଅନାବୁର କଥା ଗୁଡ଼ାକ । କିନ୍ତୁ ଅମର ରାସଲୁଲା, ଆଦବାସିଙ୍କ ନାଚ ଆଉ କିଛି ନୁହେଁ । ରାସଲୁଲା ପଢ଼ିଲେ ସରଳ ସିବାକୁ ହୁଏ ନାହିଁ । ତଦ୍‌ବାସ କାମ-ନାଚୁ କିମ୍ବୁ କରାଯାଏ) । ଜନ୍‌ଙ୍କ ଘରେ ପିଆନୋ ବାଜା ଅଛି । ସମସ୍ତେ ଗୀତ ଗାଇ ଜାଣନ୍ତି । ତା' ଛଡ଼ା ରେଡିଓ, ଫୋନ ଆଦି ସବୁ ସୁବିଧା ରହିଅଛି ।

ଘରେ ପ୍ରତ୍ୟହ ମାଛ ମାଂସ, ଭୁଟି, ଲହୁଣି, କୋବ, ଅଳୁ, ଟମାଟୋ ଆଦି ଏବଂ ନାନା ଜାତିର ଫଳ ଖିଆହୁଏ । ଗାଁରେ ସିନେମା ଥିଏଟର ଅଛି । ଜନଙ୍କର ମଟରଟିଏ ଅଛି । ସେମାନେ ଅନେକ ସମୟରେ ସହର ଏବଂ ସମୁଦ୍ର କୂଳ ଆଦି ବନ୍ଦନ ସ୍ଥାନକୁ ବୁଲି ଯାନ୍ତି-ସପରବାରରେ । ପିଲେ ମଧ୍ୟ ମଟର ନେଇ ବୁଲିଯାନ୍ତି । ଗାଁରେ ସ୍କୁଲ ଡକାଇତ କଣ ସେଠି ଜଣାନ୍ତି । ମଣ୍ଡା, ମାଛଙ୍କ ରପ୍ତାନ ନାହିଁ । ସବୁଆଡ଼େ ହସ ହସ ମୁହଁ । ମାଡ଼ ଫରଜଦାର, ବଦମାସୀ, ହୁଂସା ତାଣ୍ଡବ ଶ୍ରାୟ ନାହିଁ କହିଲେ ତଳେ । ଝିଅମାନେ ସପୁଣ୍ଡ ସାଧିନୀ । କିନ୍ତୁ ଏହା ବୋଲି ପିତାମାତାଙ୍କର ଅବାଧ ନୁହେଁ । ବର୍ଷରେ ଏକେ ପୁରୀ ପାର୍ବଣ ଆମପରି ନାହିଁ । ଘୋଲି, ଅଫିମ ସେ ଦେଶରେ ମୂଳରୁ ତଳେ ନାହିଁ ।

କେହି କେହି ଶୀତ ଏବଂ ପରିଶ୍ରମରୁ ରକ୍ଷା ପାଇବାକୁ ଲଘୁ ମଦ୍ୟ ପାନ କରନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ମାର୍ଗେ କିନ୍ତୁ ଆଦୌ ମଦ ବୁଇଁବାକୁ ଦେଇ ନାହାନ୍ତି । ମଦ ଖାଇ ମାତାଲ ହେବା ସେ ଅଞ୍ଚଳରେ କେତେହେଲେ ଦେଖାଯାଏ ନାହିଁ । ଦେଶର ପ୍ରତିଲୋକକୁ ଆଦର ସ୍ନେହ ନରକା, ଦେଶପାଇଁ ସର୍ବସ୍ବ ଦେବାକୁ ଜନ୍ମକ ପରିବାର ସବୁକେଲେ ପ୍ରତିଜ୍ଞା କରିଥାନ୍ତି ।

ଶବର କାଗଜ ଜନ ଏବଂ ମାର୍ଗେ ନିୟମିତ ପଡ଼ି ଦେଶର ହାଲ ଖୁଲ ଜାଣନ୍ତି । ତାଙ୍କର ପିଲେ ମଧ୍ୟ ଶବର କାଗଜ ପଢ଼ି ପୁଥିବା କଥା ଜାଣନ୍ତି ଏବଂ କାହାକୁ ଭେଟିଦେଲେ ସେ ରାଜ୍ୟର ଉପକାର କରି ପାରିବ ତାକୁ ବୁଝି ବରୁର ଭେଟ ଦେଇଥାନ୍ତି । ମାର୍ଗେ କାହାକୁ ଭେଟ ଦେଲେ, ଜନ ମଧ୍ୟ ଆଉ କାହାକୁ ଦେଇଥାନ୍ତି । ସେମାନେ କାହା ପ୍ରଲୋଭନରେ ପଡ଼ି, କଥାରେ ମାତି ଭେଟ ଦେବା କଥା ତାଙ୍କ ଦିହକରେ ଥରକଲଗି ଘଟି ନାହିଁ । ଦେଶଟା ଯେ ତାଙ୍କର ଏ କଥା ସେମାନେ କେବେ ଭୁଲି ନଥାନ୍ତି ।

ଜନ୍ମକ ଗାଁର ସାଧାରଣ ଚରନ୍ କେତେ ସାଧୁ ଥିବୁନର ତାହା ଏହି ଗଳ୍ପଟିରୁ ଜଣାଯିବ । ଥରେ ଜଣେ ମନୋହର ଦୋକାନୀ ଲଣ୍ଡନ ସହରରୁ ତାଙ୍କ ଗାଁର ଏକ ମେଳା ମହୋତ୍ସବକୁ ଆସିଥିଲେ । ସେ ତାର ଦୋକାନଟିକୁ ବଡ଼ ସହରେ ସଜାଇ ପ୍ରତି ଜିନିଷର ମୂଲ୍ୟ ପ୍ରତି ଜିନିଷରେ ଲେଖି ଦେଇଥିଲେ । ସେ ଦିନଟିଏ କାରବାର କରିଛି କି ନାହିଁ ତାକୁ ଗହଣୀ ଝାଡ଼ା ବେମାର ଥିଲେ । ସେ ଦୋକାନ ସ୍ଥିତି ଡାକ୍ରର ଖାନାକୁ ବୁଲିଗଲେ । ସେ ଏପରି ଅବସ୍ଥାରେ ଗଲେ ଯେ ତାର ଦୋକାନ ପୂର୍ବପରି ଖୋଲି ରହିଲା । ଲୋକେ ତାର ଜିନିଷ ନେଇ ସେଇଠି ସେଇଠି ଜିନିଷ ରହିଥିଲା ସେଇଠି ପଇସା ରଖିଦେଇ ଯାଉଥାନ୍ତି । ତାର ଜିନିଷମାନ ଏବଂ ପଇସା ଦଶ ବାରଦିନ କାଳ ମେଲରେ ପଡ଼ିଥାଏ । କିନ୍ତୁ ସେଥିରୁ ଗୋଟିଏ ଜିନିଷ କି ଗୋଟିଏ ମୁଦ୍ରା କେହିହେଲେ ନିଅନ୍ତି ନାହିଁ । ଫଳରେ ଦୋକାନୀ ସୁସ୍ଥ ହୋଇସାରି ତାର ପଇସା ଏବଂ ଅବଶିଷ୍ଟ ଜିନିଷ ନେଇ ପାରିଥିଲା ।

ସେ ଗ୍ରାମରେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କୁ ବଳହୀନ କରାବାର କାହାର ସମତା ନାହିଁ । ତା'ହେଲେ ଅତି ଭୟାନକ ଦଣ୍ଡ ଲୋକ ପାଇଥାନ୍ତି ।

କୃଷକ ଜନ୍ମ ପରି ଆମ ଓଡ଼ିଆ ପୃଥିବୀରେ ଯେ କେତକ ନାହାନ୍ତି ତା ନୁହେଁ; କିନ୍ତୁ ଏଠାରେ ସେହିପରି ଯେଉଁମାନେ ଅଛନ୍ତି ସେମାନେ ନିଜ ସୁଖ କେବଳ ଖୋଜିବାରେ ଯୁଗ ଯୁଗ ବ୍ୟସ୍ତ ଅଛନ୍ତି । ପରର ହିତ ବା ଦେଶର ହିତ କଥା ଆମର ଏଠା ଜନ୍ମମାନେ ଭୁଲି ଯାଇଛନ୍ତି । କିନ୍ତୁ ସେଠା ମହସଲର ଜନ୍ମ ନିକୋଲସ୍ ତାର ଜୀବନକୁ ଅଳସୁଆ ନ କରି ତାର ଜୀବନକୁ ଯେପରି ସୁଖରେ ଚଳାଇଛି, ସଦ୍‌ବ୍ୟବହାର, ମେହ, ସହାନୁଭୂତି, ସଚ୍ଚରାଜ୍ୟ, ଭଦ୍ରତାରେ ଯେପରି ଦେଶର ଉପକାର କରୁଛି, ତାହା ଏ ଦେଶକୁ ଏବେ ମଧ୍ୟ ସ୍ମରଣେ ଆସିନାହିଁ ।

ଆମ ବାସୁ ପଧାନ ଏବଂ ଜନ୍ମ ନିକୋଲସ୍ ପୃଥିବୀର ଦୁଇଟି ଏକା କୃଷକ ହେଲେହେଁ ଜଣେ କପରି ସ୍ୱର୍ଗ ସୁଖରେ ଅଛି ଏବଂ ଅନ୍ୟଟି କପରି ନରକ ଯନ୍ତ୍ରଣାଭୋଗୁଛି ତାହା ଭାବନେଲେ ସଫା ଜଣା ଯାଇ ପାରିବ ।

ଆମ ଦେଶର ସୁଖୀ ପରିବାରଙ୍କ କଥା ଭାବି ଆମେ ଶ୍ୱାସ ଦେଉଁ ଯେ ତାହା ସେମାନଙ୍କର ପୂର୍ବ କର୍ମ ଫଳ । ପୂର୍ବ ଜନ୍ମର ସୁକୃତ । କିନ୍ତୁ ତା କେତେ ନୁହେଁ । ସେଇଥିପାଇଁ ଆମର ପତନ । ଆମର ଦୁଃଖ କଣ କେଣୁ ତାହା ଆମେ ସମର୍ଥନପାରି ନାହିଁ ।

ସବୁ କଥାତ ଲେଖି ହେବ ନାହିଁ । ଏହି ଦୁଇଟି ଭୁଲନାରୁ ପୃଥିବୀର ଆଉ ଆଉ କିଏ ଏବଂ ଆମ ଏଠାର ଧନୀ କର୍ମଦାର, ବାବୁ ଭୟା ଲୋକେ କି ସୁଖରେ ଅଛନ୍ତି ଏବଂ ଆମେ କି ଦୁଃଖରେ ନିରନ୍ତର ରହି ସଜୁଥାଏ ତାହା ସହଜରେ ଜଣାଯାଇ ପାଇବ ।

ସେମାନେ ଯେ ଆମରିପରି କେବେ ନ ଥିଲେ ନା ଏବେ ବଲ୍ଲଭ ଆମେରିକାରେ କେହି କେଉଁଠି ଅଛନ୍ତି ଦୁଃଖ ମଧ୍ୟରେ ନାହାନ୍ତି ଏହା କେହି ନ ଭାବନ୍ତୁ । ସେମାନେ ଆମଠୁ ଅତି ଦୁଃଖ ସୁଖେ ଭୋଗୁଥିଲେ । ବୁଦ୍ଧିଆର ଲୋକେ ୨୪ । ୨୬ ବର୍ଷତଳେ ଅତି ଦୁଃଖରେ କାଳ କଟାଇ

ଥିଲେ । ଶିଳର ଲୋକେ ଏଇ ଦୁଇ ଚିନ୍ତା ବର୍ଷ ନଲେ ବଡ଼ କଷ୍ଟ
ଲେଉଟୁଥିଲେ । କିନ୍ତୁ ସେ ସବୁ ଗୁଣରେ ଏବେ ଦୁଃଖ ତ ଦୁଃଖ ମଣ୍ଡାଟିଏ
କି ମାଣ୍ଡାଟିଏ ମଧ୍ୟ ଦେଖା ଯାଇ ନାହାନ୍ତି ।

ମଣିଷ ନିଜ ତେଣୁରେ ସ୍ୱର୍ଗ ଗତି ପାରୁଛି । ଏଥିରେ କିଛି
ଦେବତା, ଉତ୍ସବ, ଫିଶ୍ଟିଲ, ପଣ୍ଡା, ପୁରୋହିତ, ସାଧୁ ମହନ୍ତ, ଜ୍ୟୋତିଷ
ବ୍ରାହ୍ମଣ, ପୂର୍ବଜନ୍ମ ପରଜନ୍ମର ଚିନ୍ତା କରିବାର ନାହିଁ । ଯେଉଁ ମାନେ
ମଙ୍ଗଳ କରୁଛନ୍ତି ବୋଲିଏବେ ଆମକୁ ଲୁହାଯାଇଛି, ସେଇମାନେ ଆମ
ଅମଙ୍ଗଳର କାରଣ । ଏହି ଗୁଡ଼ିଆଣି ଜାଲରୁ ଆମେ ଉପରି ଉଦ୍ଧାର ପାଇ
ଖାଇ ପିଇ ସୁଖରେ ଚଳିବା ଏହି ହେବ ଆମର ଲକ୍ଷ୍ୟ । ଯେଉଁ ଗ୍ରାମରେ
ଘର କରି ରହୁବା ସେଠାରେ ପ୍ରତି ପରିବାରକୁ ଯେପରି ପାଞ୍ଚ ଦଶଗୁଣ
କିଛିକାରି ମିଳିବ । ଘର ଖଣ୍ଡି ମାନ ଅତି ଉନ୍ନତରେ ଯେପରି ନଷ୍ଟ
ନ ହୁଏ, ପିଇବାକୁ ବଶୁର ପାଣି ସହଜରେ ଯେପରି ଆମକୁ ମିଳିବ,
ଗାଧୋଇବାକୁ, କାରବାର କରିବାକୁ ଜଳ ଯେପରି ଆମେ ଅକ୍ଳେଷରେ
ପାଇବା, ସଫାବସ୍ତୁ ପିନ୍ଧିବାକୁ ମିଳିବ; ଉତ୍ତମ ଶଯ୍ୟା, ପାଇଖାନା,
ତାକ୍ରରଖାନା, ଇତ୍ୟୁ ଆଦି ଯାହା ମିଳିଲେ ଆମେ ସତ୍ୟତା ଲାଭ
କରିବା; ତାହା ଯେପରି ଆମକୁ ସହଜରେ ମିଳିବ । ସବୁ ଉପରେ ଉତ୍ତମ
ଖାଦ୍ୟ । ଏକ ଆବଶ୍ୟକ ଜମି ବା ବ୍ୟବସାୟ ।

ସରକାରଙ୍କ କେବଳ ଦୋଷ ଦେଇ ଅଲଗା ରହିଗଲେ ଏମାନେ
ଆମକୁ ମିଳିବ ନାହିଁ । ଶସ୍ତ୍ରରତନ, ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭୃଗୋଳ, ଗୀତା ଭାଷକ
ପଡ଼ି ଆମର ଏ ଦୁଃଖ ଦୂର ହେବ ନାହିଁ । ଶସ୍ତ୍ରର ଯାହାର ନାହିଁ ମେ କି
ଧର୍ମ କରିବ । ଧାର୍ମିକ, ଧର୍ମ ଏ ସବୁକୁ କହିବାକୁ ହେବ—ଟିକିଏ ଘୁଞ୍ଚି
ଯାଅ । ଏ ଦିଗରେ ନିଜେ ନିଜଲଗି, ସମସ୍ତେ ଗ୍ରାମଲଗି, ଗ୍ରାମମାନ ଦେଶ
ଲଗି ତେଣୁ ନ କଲେ ଆମର ଆସ୍ତେ ଆସ୍ତେ ମୃତ୍ୟୁ ହୋଇଯିବ । ହଜାର
ହଜାର ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରୁ ଭାଷଣ ଶୁଣି ଶୁଣି ଆମେ କିଛି ପାଇ ଯିବା । ଏଥିପାଇଁ
ଆମକୁ ଆମ ହୃଦୟରେ ଅଶାନ୍ତିର ନିଆଁ ଜାଳିବାକୁ ହେବ ।

ପୁଅବାର ପିତାମାନଙ୍କ ପରି ଆମେ କହୁ ମଣିଷ ହେବା
 କାର ନାହିଁ କହୁନ ଏହି ପିନାକ ମୂଲକ ନାହିଁ ସାମୁ, ନୃତ୍ୟମୁ, ଚିତ୍ରପି
 ହୋଇ ନାହିଁ କହୁ । ପ୍ରତି ଗାଁରେ ଏହା ନିଜପ୍ରତି ପୋଇଲେ ନିଜି
 ଆମେ ଆମ ନିଜର ଚିନ୍ତା ପାରିବା ।

ମନ ନବନ ଦୃଢ଼େ ଧର
 ସର୍ବ ସୁଖେ ପରିହର ।
 ଏକାକୀରେ ମହି ଧର୍ମ
 ବହୁରେ ସେହି ଧର୍ମ କର୍ମ ।
 ଧନ ଦୋହନ କରେ ତୋଷ
 ନୃତ୍ୟର ମୁଖ ମର୍ଦ୍ଦ ସମେତ ।
 ତା ପରି ଆସୁନ ନାହିଁ
 ବହୁଳ ସେଇ ନ ଯିବ ।
 ନିଜି ଗେ ରହେ ମର୍ଦ୍ଦ କାଳେ
 ପିତଳ ପେଟରେ ନିଜି ଗଳ ।

ସମସ୍ତ ସ୍ଵରାଜ୍ୟରେ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ହେତୁର ଓଡ଼ିଶା ସବୁଠାରୁ
 ଅନୁଲବ୍ଧ । ଓଡ଼ିଶା ସବୁଠାରୁ ପ୍ରାଚୀନ ହେବା କାରଣରୁ ଏ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଏହାର
 ଦୁଇଟି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନିଜ ପରିସ୍ଥିତିର ବୃଦ୍ଧିର କାରଣ ନାହିଁ । ସରକାର
 ପ୍ରଥମେ ଏକରେ ଉଦ୍ୟମୀତ୍ଵର ନାହିଁ । ଏହା ପରେ ଓଡ଼ିଶାର
 ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତି ପ୍ରଥମେ ଅବନତି ହୋଇ ବହୁତ ଓ ଓଡ଼ିଶାର ଜନ-
 ସାଧାରଣଙ୍କ ମୁଣ୍ଡ ପିଛ ଆସୁ ଓ ଜନମାନଙ୍କୁ କୃଷି କାର୍ଯ୍ୟ ନିଜର
 ସର୍ବ ଅବସ୍ଥାରେ ହୁଁ ରହୁ । ଓଡ଼ିଶାରେ ନୃତ୍ୟ ସଙ୍ଗ କାର୍ଯ୍ୟର ପରି-
 କୃଷି ସାଧନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଠିକଣା ନାହିଁ ଅନୁସରଣ କରାଯାଇ ନଥିବା
 ଏହାର କାରଣ । ଓଡ଼ିଶା ସରକାର କେବଳ ଆର୍ଥିକ ଆର୍ଥିକ ଏ ସମସ୍ୟା
 ସମାଧାନ କରି ଉଦ୍ୟମ ନକଲେ ଅବସ୍ଥା ଶୋଚନୀୟ ହୋଇ ପଡ଼ିବ ।

ଓଡ଼ିଶା ନୃତ୍ୟ ସଂସଦ ସପାକ

ତା ୨୨ । ୧୨ । ୫୪, କଟକ

ପଦ୍ମନାଭରେ କେତୋଟି ବିଶ୍ୱ ବିଦ୍ୟାଳୟ ବା କଲେଜ, ଧୂଳି ଶ୍ରୀ ଚିତ୍ତ
ଦେଲେ ବରଜୟ ସ୍ୱାଧୀନ ଓ ପରାଜୟ ବିକାଶ ଦେଇ ବୋଲି କୁହାଯାଏ
ନଗାରେ । ଉଭୟ ଗ୍ରାମବହୁଳ ଦେଶ । ଗାଁ ଗଣ୍ଡାବ ନନ ସାଧାରଣ
ବିକାଶର ଦେଶର ବିକାଶ । ସେମାନଙ୍କ ଶିକ୍ଷା ସ୍ୱାଧୀନ ଉତ୍ତର ପ୍ରତି ପଦାଦେଇ
ହୁଏ ଦିଅଯିବା ଉଚିତ୍ ।

ବ୍ରହ୍ମପୁର, ୧୭ । ୧ । ୪୫

ସଦାଈ କେ. ଏମ୍. ପାଟକର ।

ଅନ୍ଧାର ମୂଲକ

ଦ୍ୱିଜାୟ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ଶାସନ ବିଧାନ ଏବଂ ଭୋଗ

ବୃଜାୟ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ମହାଜନ ଏବଂ ଗୁପ୍ତ ବାସ

ଚତୁର୍ଥ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ନେତା ଏବଂ ପାଠ ଶାଠ

ପଞ୍ଚମ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ଲବ୍ଧିବାଦ ଏବଂ ନାରୀ

ଷଷ୍ଠ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ସମାଜ ଏବଂ ହରିଜନ

ସପ୍ତମ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ସହର ଏବଂ ଗାଁ ଗଣ୍ଡା

ଅଷ୍ଟମ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ଶିକ୍ଷାର ଏବଂ ଦେଉଳ ଅଞ୍ଚଳ

ନବମ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ବାବୁ ସାହେବ ଏବଂ ହଳିଆ ମୂଲିଆ

ଦଶମ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ଭୋଜନ ଏବଂ ବାଉଦର

ଏକାଦଶ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ପ୍ରଦେଶ ଏବଂ ପୃଥିବୀ

ଦ୍ୱାଦଶ ଖଣ୍ଡ—ଅମ ବିଚାର ଏବଂ ବିଚାର ।

ପ୍ରେମସୁନ୍ଦର ସ୍ୱାଧୀନ ପାଠଶାଳା

ନରସିଂହପୁର, ପୋ: ଅ: କଟକ